

V SPOMIN VELIKIM

IN MEMORY OF THE GREATS

Veliki leščur (*Pinna nobilis*)

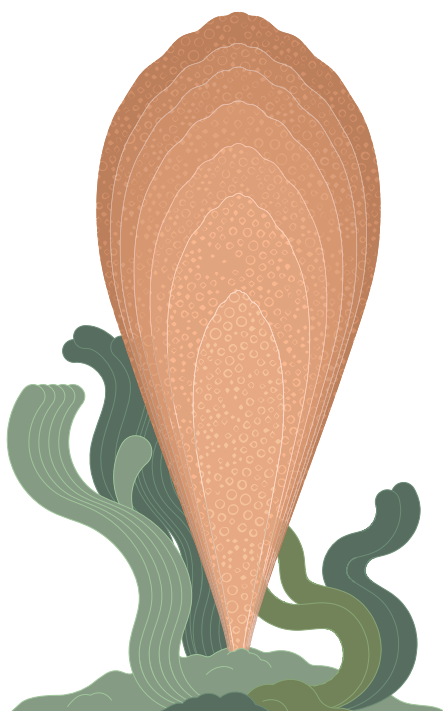


V SPOMIN VELIKIM

IN MEMORY OF THE GREATS

Veliki leščur (*Pinna nobilis*)

2



Naslov: V spomin velikim
Opis kataloga: Katalog spremlja razstavo umetnin, ustvarjenih v okviru projekta »V spomin velikim«.
Avtorji kataloga: Zavod YouSea, Irena Fonda, Lean Fonda, Hana Hanžek -Turnšek, Nika-Lavinia Jakac, Jurij Kavčnik, Tinkara Kovic, Petra Rebec
Avtorji besedil: Maks Helbl, Ana Papež, Mara Ambrožič Verderber, Zavod YouSea, ustvarjalci vsak pri svojem umetniškem delu - skulpturi
Urednik: Nika-Lavinia Jakac, Zavod YouSea

Fotografije umetniških del - skulptur: Tomo Jeseničnik
Fotografije razstave: Branko Čeak, Jure Horvat
Ilustracija na naslovnici: Jure Brglez
Fotografija na zadnji strani ovitka: Borut Furlan
Oblikovanje: Boris Balant
Lektoriranje: Zorana Teran
Založnik: Zavod YouSea
Kraj in leto izdaje: Portorož, 2025
Izdaja: Elektronska izdaja, PDF
Spletna lokacija: www.yoursea.org

© Zavod YouSea 2025
Vse pravice pridržane. Razmnoževanje, distribucija in uporaba kataloga brez dovoljenja založnika niso dovoljeni.
Kontakt: www.yoursea.org, zavod.yousea@gmail.com, +386 51 362 922, +386 41 502 616

Glavni podpornik: Podjetje GEN-I s podelitvijo nepovratnih sredstev v okviru svojega prvega Trajnostnega razpisa.
Partnerji: Društvo keramikov in lončarjev Slovenije, Društvo likovnih pedagogov Primorja, Dušan Erjavec, Barbara Gogala s Čaj za 2 Keramika, Vasja Nanut, Bauhaus, konzorcij Povezani za Morje: Morigenos, NoMed, Izriis.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 236678659
ISBN 978-961-97015-1-5 (PDF)

Kazalo

Uvodnik	6	Paola Korošec	82
Nagovor kustosinje	7	Damijan Kracina	84
Nagovor sponzorja	10	Sanda Kürbus-Zore	86
Predstavitev projekta	11	Lucija Lekšić	88
		Ljubica Lovrenčić	90
		Ksenija Makarovič Matevžič	92
Umetniška dela – Skulpture		Nataša Mandelj Čeak	94
Helena Angelski	14	Božica Marukić	96
Nevenka Angelski	16	Anela Matešić	98
Nada Benc-Štuka	18	Marina Mijatović	100
Zvonko Bizjak	20	Jelena Miletić	102
Lidia Boševski	22	Vasja Nanut	104
Simona Breskvar Tiller	24	Rok Oblak	106
Borut Cafuta	26	Anna Bubnič, Mark Furlan, Peter Kapel,	
Fabio Clementi	28	Barbara Perič, Zoja Turščak (Osnovna šola	
Dragica Čadež	30	dr. Aleš Bebler – Primož Hrvatini)	108
Boža Černe	32	Rok Pahor	110
Mojca Černič Pretnar	34	Ivana Petan	112
Polona Demšar	36	Vesna Plavec	114
Mateja Š. Dimic	38	Rosanna Raljević Ceglar	116
Denis Dražetić	40	Nataša Sedej	118
Mija Baškovč, Natalija Dugandžija,		Miljanka Simšič	120
Zvonka Horžen, Jožica Petrišič,		Mojca Smerdu	122
Alenka Venišnik, Zlatka Vučinić,		Barba Štemberger Zupan	124
Suzana Zupančič (Društvo likovnikov Brežice)	42	Barba Štemberger Zupan in Niko Zupan	126
Blanka Čakš, Renata Ošlaj,		Marko Zelenko	130
Vesna Plavec, Marija Šuster,		Ljubica Zgonec Zorko	132
Ljubica Zgonec Zorko (Društvo Majolika)	50	Marko Zidarič	134
Nadica Eichhorn	52	Niko Zupan	136
Ani Erjavec	54	Dani Žbontar	138
Dušan Erjavec	56	Milenka Živković	140
Maja Fonda Cirman	58		
Charlotte Fuentes	60	Umetniška dela – Druge tehnike	
Nina Gaber	62	Jure Brglez	144
Tanja Gabrijelčič	64	Lina Fonda	146
Narcisa Glažar	66	Borut Furlan	148
Barbara Gogala	68	Robertina Šebjanič, Sofia Crespo,	
Aljoša Golubič	70	Feileacan McCormick	150
Tatjana Gomboc Jerman	72	Klavdij Tutta	152
André Jost	74		
Anže Jurkovšek	76		
Nivea Kofol	78	Zahvale	154
Damjan Komel	80		



Uvodnik

Javni zavod Obalne galerije Piran se je kot gostitelj s ponosom vključil v razstavni projekt »V spomin velikim«, ki ga je zasnoval in v celoti izvedel Zavod za ohranjanje biotske raznovrstnosti morja – YouSea pod vodstvom dr. Irene Fonda. Slednji je v tesnem sodelovanju z različnimi društvi in ustvarjalci (društvo Čaj za 2, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije, Društvo likovnih pedagogov Primorja in Dušan Erjavec) osvetlil pomen velikega leščurja (*Pinna nobilis*). Organizatorji projekta so se namreč osredotočili na umetnost kot sredstvo za ozaveščanje o biodiverziteti morja in o pomenu ohranjanja narave.

Razstava je obiskovalcem predstavila več kot devetdeset kipov, ki so jih ustvarili umetniki in umetnice iz različnih držav, ter opozorila na krizo, s katero se ta vrsta sooča. V Galeriji Monfort Portorož si je najširše občinstvo tako od 22. januarja do 9. februarja 2025 lahko ogledalo razstavo številnih keramičnih, kovinskih, kamnitih in lesenih interpretacij velikega leščurja z namenom ozaveščanja ekološkega pomena školjke ter njenega vpliva na krhek morski ekosistem Jadranskega morja, v katerem je leščur osrednjega pomena. Oblikovanje umetniških del iz naravnih materialov na razstavi je odražalo zavezanost umetnikov in umetnic k odgovornemu in trajnostnemu ravnanju z naravo ter k spodbujanju dialoga o načinu, kako lahko umetnost prispeva k ohranjanju naravnega okolja. Projekt je bil zelo dobro sprejet in obiskan, saj naslavlja okoljsko problematiko, ki povezuje vprašanja s področja varstva narave in umetnosti na zavesten in kritičen način. Sporočilnost projekta temelji na ozaveščanju, da je veliki leščur, ki je tako znan po svoji velikosti in ekološki vlogi, žal funkcionalno že izumrl. Dr. Irena Fonda je večkrat poudarila, da je leščur v času zadnjega pol stoletja pristal na jedilnikih v restavracijah sredozemskih držav, postal je zanimiv za raznorazne turistične spominke in okrasne predmete (zaradi svoje ‘unikatne’ lupine), iz leščurjevih pritrjevalnih niti pa se izdeluje najdražja in najbolj cenjena

svila na svetu. Vzrok dramatičnega upada populacije leščurja pa ni povezan zgolj s človeškim izkoriščanjem morske blaginje, temveč tudi z drugimi dejavniki, vezanimi na podnebne spremembe (pojava t. i. »novih parazitov«). Tovrstni projekti so danes pomemben prispevek h galerijskemu življenju; o tem pričajo tudi svetovni trendi povezovanja med kulturo, umetnostjo in pristopi k varstvu narave, ki dojemajo transdisciplinarno sodelovanje kot ključno v nujnem procesu naslavljanja perečih vprašanj glede varstva in zaščite najpomembnejšega življenjskega vira – vode. Obalnim galerijam Piran je gostovanje Zavoda YouSea pomenljivo prav zaradi nujnosti omenjene tematike, ki reflektira intenzivno izkoriščanje naravnega okolja in naravnih virov, kar smo v Mestni galeriji Piran v zadnjih letih naslovili tako s produkcijo osebne razstave svetovno priznane umetnice Marjetice Potrč (Voda in zemlja, 2022), kot tudi s skupinsko razstavo Vse ni tako, kot se zdi (2023). Razumevanje odnosa med človekom in naravo je namreč ena izmed osrednjih tematik strategije razvoja osrednjega pokrajinskega muzeja za likovno umetnost na južni Primorski, zato pozdravljamo tovrstna sodelovanja in gostovanja tudi v prihodnje. Umetniška dela, ustvarjena iz naravnih materialov, bodo bogatila življenjsko okolje morske populacije v obliki podvodne galerije v Piranskem zalivu. V spomin velikim tako služi kot ustvarjalen opomnik k ohranjanju narave v smeri zaščite morskih ekosistemov.

MARA AMBROŽIČ VERDERBER
Direktorica Obalnih galerij Piran

Nagovor kustosinje

Jeseni 2024 sem prejela pobudo dr. Irene Fonda, da bi projekt V spomin velikim izvedli v sodelovanju z Obalnimi galerijami Piran. Na skupnem kolegiju v mesecu decembru 2024 sem nato predstavila možnost vključitve projekta v tekoči razstavni program, saj me je njegova vsebina zelo pritegnila. Začutila sem, da gre za zanimiv in pomemben projekt, ki si prizadeva za ohranitev velikega leščurja (*Pinna nobilis*), največje sredozemske morske školjke, ki je tik pred izumrtjem. Bistvo omenjenega projekta je opozoriti najširšo javnost o njenem pomenu in negativnih posledicah izumiranja za biološko raznovrstnost in zdravje slovenskega morja. YouSea, zavod za ohranjanje biodiverzitete morja, je na zanimiv način združil naravovarstveno problematiko z likovno umetnostjo. Na povabilo zavoda se je odzvalo 81 udeležencev (umetniki, člani različnih likovnih društev, osnovnošolska populacija ...), ki so oblikovali kar 105 likovnih stvaritev, s katerimi so ponazorili lastne interpretacije velikega leščurja. Ustvarjeni so bili v nostalgičnem in čustvenem duhu, z veliko mero občutljivosti in pozornosti do tematike, povezane z izjemno školjko, ki smo jo domačini in turisti od vedno občudovali. *Pinna nobilis* v naravi dosega povprečno velikost od petdeset do šestdeset centimetrov. Lahko pa zraste tudi do sto petdeset centimetrov in tako so bila tudi v razstavišču na ogled po formatu impresivna dela, ki so dosegla višino enega metra. Prostor portoroške Galerije Monfort, v katerem so bili na kupih soli razpostavljeni unikatni izdelki, je oživiljal podobo morskega dna. Pestra zbirka teh likovnih stvaritev je s svojimi izvirnimi oblikami, formati in pristopi pri obdelavi uporabljenih materialov, kot so keramika, steklo, kovina in drugi, privabljala poglede številnih obiskovalcev. Uporaba naravi prijaznih materialov za izdelavo je bil eden od ciljev tega projekta. Po zaključku razstave so likovni izdelki namreč naselili naravno bivanjsko okolje. Na muljastem

morskem dnu bodo umetelno izdelani leščurji nudili za- točišče in trdno podlago številnim morskim organizmom, živalskim in rastlinskim vrstam. Cilj razstavnega projekta ni bil zgolj občudovanje eksponatov in preizpraševanje o pomenu sodobne umetnosti, temveč je želel pri širši javnosti spodbuditi razmislek o pereči problematiki izumiranja nekaterih rastlinskih in živalskih vrst in o recentnih znanstvenih spoznanjih o možnih pristopih reševanja v prihodnosti. Namen ozaveščanja o izgubi pomembne ekološke funkcije, ki jo školjka nudi v svojem okolju, in pomen ohranjanja zdravih morskih ekosistemov sta bila podana na izviren in vizualno sugestiv- ven način. Združevanje znanosti in umetnosti torej, ki je s številčnim obiskom doseglo zaželen učinek – javnost je bila zelo dovzetna za posredovanje znanstvenih dognanj skozi umetnost, saj so bile te podane na neposreden in čustveno poglobljen način. Odlično zastavljen projekt je bil dokaz moči povezovanja in sodelovanja različnih deležnikov. Menim, da je bil tudi za- radi tega tako dobro sprejet v javnosti. Z zanimanjem bomo spremljali nadaljevanje te zgodbe, predvsem informacijo, kako se bodo kiparski izdelki skozi čas prilagajali naravne- mu ritmu morja.

ANA PAPEŽ
Kustosinja Obalnih galerij Piran



Nagovor sponzorja

Leta 2024 smo v družbi GEN-I prvič izvedli trajnostni razpis kot del našega širšega prizadevanja za spodbujanje inovacij, ki krepijo skupno odgovornost do okolja in prihodnjih generacij. Med številnimi prijavljenimi projekti je bil projekt »V spomin velikim« Zavoda YouSea eden izmed tistih treh, v katerih smo prepoznali največji potencial za dolgoročen pozitiven vpliv na okolje. Počaščeni smo, da smo lahko prispevali k razvoju in uresničitvi tako plemenitega projekta, ki s prepletom znanosti, umetnosti in inovativnosti ozavešča o pomenu biodiverzitete morja in oživlja izgubljene habitate.

Prepričani smo, da takšni projekti ne le vračajo življenje v morje, temveč tudi učijo skupnost o pomembnosti skrbi za naš planet. V GEN-I verjamemo, da lahko s sodelovanjem in podporo takšnim iniciativam prispevamo k zdravemu in trajnostnemu okolju za prihodnje generacije.

Trajnost je zapisana v vizijo in poslanstvo GEN-I. K trajnostnemu ravnanju stremimo tako interno kot tudi s snovanjem produktov in storitev, ki pospešujejo zeleno preobrazbo naših strank in partnerjev. S spodbujanjem in nagrajevanjem trajnostnih projektov še dodatno prispevamo k temu, da bo naš planet ostal zelen, živ in poln priložnosti za prihodnje generacije. Trajnostni razpis bomo tako v GEN-I organizirali na letni ravni pod imenom »Obet za planet« in sloganom »Pusti sled, ne odtisa«. Kot eden vodilnih ambasadurjev zelenega prehoda v Sloveniji želimo prispevati k temu, da projekti, ki za naš planet obetajo nekaj dobrega ter puščajo sled v smeri bolj zelene prihodnosti, zaživijo tudi v praksi. Prepričani smo, da je projekt »V spomin velikim« eden zmagovalnih projektov prve generacije našega razpisa, lahko navdih še za mnoge obetavne trajnostne ideje.

MAKS HELBL,
predsednik uprave GEN-I



Predstavitev projekta

Umetnost in znanost sta se v okviru projekta »V spomin velikim« preplekli v edinstveni razstavi, posvečeni enemu najbolj ogroženih prebivalcev Sredozemskega morja – velikemu leščurju (*Pinna nobilis*). Zavod YouSea, zavod za ohranjanje biodiverzitete morja, je v sodelovanju z Obalnimi galerijami Piran in številnimi umetniki pripravil razstavo, ki ni le poklon tej izjemni školjki, temveč tudi opozorilo na nujnost varovanja morskih ekosistemov.

Veliki leščur je bil nekoč nepogrešljiv del sredozemskega ekosistema, vendar se je njegova populacija v zadnjih letih močno zmanjšala. Zaradi parazitskih okužb in drugih okoljskih dejavnikov je postal kritično ogrožena vrsta. Njegova vloga v ekosistemu ni bila le pasivna – njegove velike lupine so imele vlogo biogradnikov. Nudile so zavetje številnim morskim organizmom, kot so alge, mahovnjaki, školjke, mnogoščetinci in plaščarji. Z njegovim izginjanjem zato ne izgubljam le ene vrste, temveč tudi habitate za vse te organizme, ki najdejo dom na njegovi lupini. Izumiranje velikega leščurja vodi v zmanjšanje habitatne in posledično biotske pestrosti morskega okolja, ki je ključna za stabilnost ekosistemov. Poleg tega je bil veliki leščur ključen filtrator, saj je s svojim prehranjevanjem prečiščeval morskovo vodo in prispeval k njeni čistosti ter prosojnosti.

Projekt je nastal v sodelovanju umetnikov Dušana Erjavca, Vasje Nanuta in oblikovalke keramike Barbare Gogala. Družil je 81 umetnikov iz štirih držav, ki so s svojimi deli izrazili ranljivosti morskih habitatov in pomen ohranjanja narave. Razstava je obiskovalcem ponudila vpogled v umetniške interpretacije velikega leščurja, ki so bile izdelane iz naravnih materialov, kot so glina, kamen, les, steklo in kovina. Sam koncept razstave je temeljil na trajnosti, saj so bile tudi razstavne instalacije oblikovane iz naravnih in ponovno uporabljenih materialov, kot so sol, juta in lesene palete. Projekt »V spomin velikim« je z razstavo želel preseči zgolj

estetsko vrednost umetnosti in poudariti njeno vlogo pri ozaveščanju o okoljskih izzivih. Sofinanciralo ga je podjetje GEN-I v okviru Trajnostnega razpisa, saj vključuje tudi raziskovanje novih, okolju prijaznih metod gojenja morskih organizmov z manjšim negativnim vplivom na ekosistem. Po zaključku razstave bodo izbrane skulpture prenesene v morje, kjer bodo postale unikatno in inovativno gojišče za morske organizme, zlasti za evropske ostrige (*Ostrea edulis*), in hkrati tvorile tudi prvo podvodno umetniško postavitev v slovenskem morju.

Odprtje razstave je bila tudi prvi skupni dogodek konzorcija Povezani za morje, ki ga financira Ministrstvo za javno upravo. Konzorcij, ki ga sestavljajo društvo Morigenos, Zavod YouSea, Zavod NOMED in Zavod IZRIIS, je bil ustanovljen z namenom okrepitve sodelovanja med organizacijami, izboljšanja komuniciranja z javnostjo in spodbujanja dejavne vloge posameznikov pri varstvu morja.

Razstava je bila uresničena s podporo številnih partnerjev in podpornikov, med njimi Bauhaus Slovenija, Obalnih galerij Piran, podjetja Soline Pridelava soli, d. o. o., Turističnega združenja Portorož, podjetja BAR2000 in drugih, ki so prispevali k njeni izvedbi. S projektom »V spomin velikim« je Zavod YouSea pokazal, da umetnost ni le izraz ustvarjalnosti, temveč tudi močno orodje za ozaveščanje in trajnostne spremembe.

Razstava »V spomin velikim« je bila na ogled v Razstavišču Monfort v Portorožu med 22. januarjem in 9. februarjem 2025, uradno odprtje pa je potekalo 27. januarja 2025 ob 11. uri.

Umetniška dela – Skulpture



Helena Angelski

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur 1«, 2024
Material: glina, šamotirana, svetlo siva
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 55x21x12 cm

»Leščur 2«, 2024
Material: glina, šamotirana, umbra (temno rjava)
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 56x21x10 cm

MOTIVACIJA

15

Za sodelovanje v projektu sem se odločila predvsem zaradi podpore ideji o ohranjanju morskih organizmov. Vsak, še tako majhen korak, ki ga naredi posameznik, se sčasoma sestavi v skupen mozaik, ki dejansko vpliva na trajnostne izboljšave. Hkrati se mi je celoten projekt zdel izjemno pogumen in nenavaden, zato me je pritegnil – tako zaradi zamisli o podvodni galeriji kot tudi zaradi tehničnega izziva ob izdelavi leščurja. Oblikovala sem dva modela leščurja. Pri vsakem sem želela ohraniti razmik med lupinama, da vanj lahko prehajajo ribice. Glede na to, da je vsak model narejen iz enega kosa, kjer sta dve lupini spojeni na skupen nastavek, je bilo kar izziv obdržati razmik zaradi teže gline. Obenem sem morala ohraniti hkratno zaobljenost obeh lupin, tako spodaj kot zgoraj, saj je bil model med izdelavo ves čas v ležečem položaju. Osnovno obliko leščurja sem ohranila brez prekomernih posegov. Pri vsakem modelu sem oblikovala različne robove: eden je bolj zaobljen, drugi pa ima oster rob s špicami. Osredotočila sem se predvsem na oblikovanje površine lupine, ki je groba, hrapava, na enem modelu celo rebrasta. S površino sem želela prikazati, kako morski zob časa vpliva na površine – kako razje razmeroma gladke površine, jih razbrazda, naloži nove plasti in osnovo nepredvidljivo preoblikuje po svoje.



Nevenka Angelski

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur 1«, 2024
Material: glina, šamotirana, rumena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 60x27x7 cm

»Leščur 2«, 2024
Material: glina, šamotirana, rumena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 58x28x5 cm

MOTIVACIJA

Za sodelovanje sem se odločila, ker se mi zdi projekt zelo zanimiv in predvsem poseben. Pritegnila me je ideja združiti skrb za ozaveščanje o izumiranju leščurjev in kiparsko umetnost. Ne nazadnje mi je vabilo k ustvarjanju pomenilo tudi izziv – kako se lotiti izvedbe, ki je na videz enostavna, a se je izkazala za vse prej kot lahko. Ker sem tudi sama velika ljubiteljica narave, menim, da s svojim prispevkom dodajam svoj delček k izvedbi projekta.

Oba modela sta izdelana na podoben način – iz enega kosa, kjer sta dve široki lupini spojeni v dnu. Oblika leščurja izhaja iz naravne oblike leščurja. Dve lupini sta ločeni, tako da je vmes prostor, v katerega se lahko skrijejo živali. To omogočajo tudi odprtine, ki sem jih oblikovala na enem leščurju na obeh delih, na drugem pa le na eni lupini. Površina obeh leščurjev je groba.

Osnovna ideja pri prvem leščurju so bile odprtine, ki spominjajo na odprtine na lupini morskega ušesa. Te odprtine nosijo kompozicijski poudarek na sami lupini, hkrati pa nudijo pogled v notranjost in ustvarjajo igro svetlobe v temnem notranjem prostoru.

Pri drugem leščurju so zareze razporejene po celi lupini. Grobi robovi še bolj izpostavijo neenakomerno površino lupine. Z zavihanimi, grobimi robovi odprtin in samega roba lupine sem upodobila pojav, kako stvari v morju sčasoma razpadejo.



Nada Benc-Štuka

MARE MODUL

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rumena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 54x29x15 cm

MOTIVACIJA

19

Leščurji so kot vsa druga živa bitja neprecenljive vrednosti za celoten ekosistem našega planeta. Žalostno je dejstvo, da izumirajo. Največ odgovornosti za to nosi človek, predvsem zaradi onesnaževanja morja in prekomernega izkoriščanja teh plemenitih školjk zaradi okusnega mesa in biserov, ki jih lahko ustvarijo v svoji notranjosti. Leščur je, kot vse školjke, filtrator morske vode, saj se hrani s fitoplanktonom, ki ga filtrira iz vode. Na ta način lahko vsak dan očisti med 1000 in 1500 litri vode. Vse te dejavnike je treba upoštevati, saj kažejo na pomen njihovega preživetja. V čast mi je sodelovati v projektu »V spomin velikim«, ki opozarja na pomembnost zaščite morskega ekosistema. Podoben projekt, v katerem sem sodelovala, smo izvedli tudi na Hrvaškem pred nekaj leti. Zelo me veseli, da bo moj keramični izdelek skozi čas služil kot zavetišče za morske organizme.



Zvonko Bizjak

Zavodu Zajtrk v Glinokopu – Magija Gline, Društvo kerami-
kov in lončarjev Slovenije

»Leščur 1«, 2024
Material: glina, navadna, opečnata; premaz:
engoba, bela
Tehnika izdelave: ekstrudirana glina in lepljeni
okraski; žgano na 980 °C
Dimenzija: 62x14x13 cm

»Leščur 2«, 2024
Material: glina, navadna, opečnata; premaz:
engoba, bela
Tehnika izdelave: ekstrudirana glina in lepljeni
okraski; žgano na 980 °C
Dimenzija: 67x7x10 cm

MOTIVACIJA

21

Pritegnila me je ideja o leščurjih in ostalih školjkah.



Lidia Boševski

Atelier Owl – Ceramic and nature Lidia Boševski, MARE
MODUL

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, svetlo siva; premaz:
apnenec, kreda, glina in lehnjak
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1150 °C
Dimenzija: 62x40x13 cm

MOTIVACIJA

.....

Iskreno me veselijo projekti, ki prispevajo k ozaveščanju in ohranjanju dragocenega naravnega bogastva ter k sodelovanju med znanstveniki in umetniki. Počaščena sem, da sodelujem.

Tematska zasnova je zelo jasna – izpostavlja izginjajočo, ogroženo vrsto. Izziv je razmišljati znotraj teh okvirov o tem, kako kar najbolje izkoristiti dano priložnost za ustvarjanje ustreznih razmer za naselitev novega življenja. Ni plemenitejšega namena ustvarjalnosti.

Model je izdelan iz gline z večjim šamotom, ki je trpežna in odporna na vremenske razmere. Notranjost školjke tvorijo sekcije, ki omogočajo podvodnemu življenju, da jih obravnava kot mala, ločena zavetišča. Hrapava tekstura je dosežena z ritmičnim vtiskovanjem zobatega roba školjke velike pokrovače, kar omogoča lažje prijemanje mikro začetkov življenja. Dodan je tanek sloj mešanice sedimentov (apnenca, krede in gline), zbranih na obalah otoka Paga, ter sadre, ki je sestavljena iz kalcijevega karbonata in je po sestavi podobna školjkam.



Simona Breskvar Tiller

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, melanž (bela glina s črnim šamotom)
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje s kačicami;
žgano na 1200 °C; čas žganja: 8 ur
Dimenzija: 63x33x10 cm

MOTIVACIJA

25

Čutim potrebo po ohranjanju čiste narave. Leščurji so okras morja, njihov spomin pa je čudovit.



Borut Cafuta

Studio Bernhard keramika, Kulturno-umetniško društvo
Liber, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Mati leščurka«, 2024
Material: glina, šamotirana, bež
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; biskvitno žga-
no na 950 °C; čas žganja: 9 ur
Dimenzija: 69x37x15 cm

MOTIVACIJA

Umetniško delo je refleksija o minljivosti naše vrste in iskanju načina za njeno simbolno rehabilitacijo skozi keramiko. Osrednja tema dela je mati – univerzalen simbol varstva in nadaljevanja življenja, ki v svoji biti predstavlja zavetje in habitat za razvoj novih organizmov. Na simbolni ravni se ta vloga izraža v obliki keramičnega habitata, namenjenega ponovni vzpostavitvi življenja. Delo reinterpreтира lupino leščurja kot simbola naravne soodvisnosti in poudarja njeno preobrazbo iz preprostega objekta v dinamičen življenjski prostor, ki omogoča regeneracijo morskega ekosistema. S svojim estetskim in ekološkim sporočilom delo nagovarja k razmisleku o odgovornosti posameznika za ohranjanje naravnih habitatov. Spoštovani organizatorji, s hvaležnostjo in navdušenjem pišem, da izrazim svojo željo po sodelovanju v vašem izjemnem projektu »V spomin velikim«. Povezovanje umetnosti in ohranjanja morskega okolja je pristop, ki se me globoko dotakne, saj verjamem, da lahko umetniška interpretacija deluje kot močno orodje za osveščanje in mobilizacijo ljudi k zaščiti naravnih habitatov. Ustvarjanje umetniškega dela za prvo podvodno galerijo v Sloveniji ni le čast, temveč tudi priložnost, da pustim trajen pečat – simbol človekovega odtisa v morskem ekosistemu, ki presega čas in prostor. Tako kot raziskovanje vesolja zadovolji našo radovednost po neznanem, nas tudi raziskovanje podmorskega sveta opominja, da so nekatere

najpomembnejše skrivnosti prav pred našimi očmi, v naši neposredni bližini. Sodelovanje v tem projektu pomeni podpreti to raziskovalno vnemo, ki je ključna za trajnostni razvoj in globlje razumevanje našega planeta. Navdušen sem nad edinstvenim izzivom ustvariti umetniško delo, ki ne bo zgolj simbol lepote, temveč bo tudi prispevalo k ohranjanju morskega ekosistema. Možnost, da s svojim delom ustvarim nov habitat za organizme in s tem prispevam k regeneraciji biodiverzitete, je hkrati umetniški in okoljski dosežek. To je izjemna priložnost, da s svojo umetnostjo ne nagovorim le občinstva na kopnem, temveč tudi občinstvo pod vodo – morske organizme, ki bodo zasedli ustvarjene habitate. Priložnost za razstavljanje v prestižni podvodni galeriji v Piranskem zalivu razumem tudi kot priznanje mojemu delu in zamisli, saj gre za projekt, ki bo zaradi svoje edinstvenosti in pomena odmeval po svetu. Vesel sem, da bi lahko bil del pobude, ki presega estetski vidik in odpira vrata v trajnostno prihodnost. S svojim delom želim prispevati k vašemu cilju in obenem postati del zgodbe, ki združuje umetnost, znanost in trajnost. Hvala za priložnost, da lahko sodelujem v tako pomembnem projektu.



Fabio Clementi

»Leščur«, 2024
Material: les, navadni macesen (Larix decidua)
Tehnika izdelave: lesena skulptura, ročno izvedena
na macesnovi deski
Dimenzija: 58x18x7 cm

MOTIVACIJA

.....

Z navdušenjem sem želel sodelovati na tem dogodku, ker obožujem morje. Verjamem, da je zelo pomembno ozaveščati ljudi o tem, kar se dogaja v skritem morskem svetu. Biti del tega s stvaritvijo, ustvarjeno z mojimi rokami, me osrečuje in me polni s ponosom.



Dragica Čadež

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur 1«, 2024

Material: glina, šamotirana, bela, črna in kremasta;
premaz: krema za čevlje, rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1050 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 79x30x11 cm

»Leščur 2«, 2024

Material: glina, šamotirana, bela, črna in kremasta;
premaz: krema za čevlje, rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1050 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 80x28x23 cm

MOTIVACIJA

31

Povabilo na razstavo sem prejela v Društvu keramikov in lončarjev Slovenija. Tema se mi je zdela zanimiva za eksperimentiranje s keramičnimi tehnikami, hkrati pa je predstavljala tudi dober tehnični izziv pri izvedbi. Podvodni svet je likovno zelo pester in zanimiv, zato menim, da ga lahko s podobnimi akcijami pomagamo ohraniti ali vsaj opozorimo nanj.

Leščur je sestavljen iz dveh ploskev – lupin in noge, ki se natakne na železno palico s premerom 12 mm. Spoj obeh lupin je podoben tečaju z luknjo premera 12 mm. Površina leščurja je grobo oblikovana z mešanico različnih glin. Barvno paleto so dopolnili odtenki rjave paste za čevlje.



»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; steklo, drobir iz steklenice, moder in zelen; premaz: glina, navadna, rdeča in engoba, oranžna; glazura: prozorna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, tekstura pridobljena z bodičasto žogico in lesenim valjčkom; prvo žganje na 1000 °C; čas žganja: 10 ur; drugo žganje na 1020 °C; čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 50x30x10 cm

MOTIVACIJA

.....

Projekt me je pritegnil, ker je usmerjen v varstvo narave in opozarja na izginjanje največje sredozemske školjke – leščurja. Organizator je zasnoval projekt v sodelovanju z likovnimi umetniki in drugimi ustvarjalci keramike, ki na svojstven način komuniciramo z okoljem in tako opozarjamo na krhkost ekosistemov. Ker ni bila postavljena neka posebna zahteva pri oblikovanju leščurja, smo imeli več svobode pri delu in to daje možnost velike pestrosti v izražanju. Razstava je način, kako nagovoriti številno občinstvo, da se jih dotakne problematika varovanja morja. Nekatere skulpture bodo postale gojišče drobnim morskim organizmom na dnu morja in ponudile možnost nadaljnje opazovanja in raziskovanja. Zasnova projekta in postavitve v naše okolje me je dodatno motivirala, da sem se lotila oblikovanja leščurja. Zaradi navedenega namena mi je v čast sodelovati in darovati skulpturo. S sodelovanjem želim prispevati k ozaveščanju o omenjeni problematiki. Pozdravljam take oblike sodelovanja in želim, da bi jih bilo še kaj.

Leščurja sem poskusila oblikovati iz navadne bele gline, a neuspešno. Ker gre za večjo skulpturo, je primernejša šamotirana glina. To sem najprej razvaljala in ročno izrisala silhueto leščurja. Nato sem z valjanjem bodičaste žogice oblikovala teksturo površine v zgornjem delu, spodaj pa odtisnila lesen valjček, ki je puščal sled črt. Izdelek sem premazala z raztopljeno rdečo glino in oranžno engobo. V zgornji del sem v glino vtisnila koščke razbitega zelenega in modrega stekla steklenic. Izdelek sem sušila na zraku. Ker je kazalo, da koščki ne bodo obstali, sem steklene delce premazala s prozorno glazuro in vse postavila v peč. Po žganju so bili glazirani deli temnejši. Poglazirala sem skoraj ves sprednji del leščurja in ponovno žgala.



Mojca Černič Pretnar

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Mimetični leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, oblikovano z
glineno ploščo; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 70x43x20 cm

MOTIVACIJA

Navdušila me je ideja, da izdelamo leščurja iz gline, ga razstavimo v galeriji in ga spustimo na morsko dno, kjer bo izpostavljen življenju pod morsko gladino. Tako bo Mime-tični leščur iz gline zaživel novo podvodno življenje.



Polona Demšar

»Odmev 1« 2024
Material: glina, šamotirana, siva
Tehnika izdelave: klasično modeliranje in valjanje,
oblikovano z glineno ploščo; žgano na 1200 °C;
čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 69x45x18 cm

»Odmev 2« 2024
Material: glina, šamotirana, siva
Tehnika izdelave: klasično modeliranje in valjanje,
oblikovano z glineno ploščo; žgano na 1200 °C;
čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 69x45x18 cm



MOTIVACIJA

Ker rada plavam in opazujem morski svet, sem se odločila, da leščurja upodobim v obliki ušesa, saj tudi morska bitja govorijo in slišijo na svoj način.

Mateja Š. Dimic

DBE528, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Varuhi globin«, 2024

Material: glina, šamotirana, črna

Tehnika izdelave: klasično modeliranje in valjanje, oblikovano z glineno ploščo, tekstura ščetkana in praskana; žgano na 1200 °C

Dimenzija: 80x40x6 cm

»Maja, morje je zdaj tvoje«, 2024

Material: glina, šamotirana, črna; porcelan, bel

Tehnika izdelave: klasično modeliranje in valjanje, oblikovano z glineno ploščo, grajeno s svaljki, tekstura ščetkana in praskana; žgano na 1240 °C

Dimenzija: 55x20x20 cm

MOTIVACIJA

Skulptura »Varuh globin« simbolizira krhkost podvodnega sveta in opozarja na ključno vlogo narave pri ravnovesju morskih ekosistemov. Sestavljena je iz dveh lupin črne šamotirane gline, ki se stikata, vendar razpoka ene omogoča, da se v notranjosti naselijo morski organizmi. Razpoka simbolizira krhkost in opozarja na resnost težav podvodnega ekosistema. Abstrahirana oblika ohranja značilnosti leščurja, hkrati pa z grobo in razgibano strukturo omogoča, da jo postopoma poselijo morska bitja. Skulptura deluje kot zavetišče za morske organizme in simbolično prispeva k oživitvi habitatov, ob tem pa opozarja na pomen varovanja morskega okolja in trajnostnih rešitev. Skulptura je subtilna interpretacija leščurja – edinstvene morske školjke.

Skulptura »Maja, morje je zdaj tvoje« iz črne šamotirane gline se odpira kot veličastna školjka, iz katere nežno kuka belo porcelanasto srce – droben biser svetlobe in nežnosti. Temna, strukturirana lupina odseva globine morja, kjer vladata tišina in spokojnost, medtem ko belo srce izžareva radost, lahkotnost in igrivost. Ta skulptura simbolizira svoboden in živahen duh, ujet v ritme valov, ki prinašajo harmonijo med mirnostjo in navdušenjem. Je poklon brezčasni povezanosti, prijateljstvu in notranji moči, ki se rojeva iz globin duše in odseva v neskončnem valovanju – kot morje, ki se neprenehoma vrača k obali. Skulptura »Maja, morje je zdaj tvoje« je posvečena moji dragi prijateljici. Maja, RIP!



Denis Dražetić

»Leščur«, 2024
Material: beton; inox, nerjaveč
Tehnika izdelave: ročna izdelava modela v glini,
narejen silikonski negativ in ulit pozitiv v betonu,
ojačan z notranjo inox konstrukcijo
Dimenzija: 60x30x15 cm

MOTIVACIJA

.....

Rojen sem na obali in od vedno mi je naše morje blizu v vseh pomenih. Zdi se mi lepa in primerna gesta, da nekaj naredim za moj kraj in da to naredim še z mojim izraznim sredstvom, kar je še toliko bolje.



Mija Baškovč
Natalija Dugandžija
Zvonka Horžen
Jožica Petrišič
Alenka Venišnik
Zlatka Vučinić
Suzana Zupančič

Društvo likovnikov Brežice

»Leščur 1 do Leščur 7«, 2024
Material: glina, šamotirana, siva in opečnata
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
950 °C
Dimenzija: 78x32x10 cm (Leščur 1), 83x35x11 cm
(Leščur 2), 70x32x11 cm (Leščur 3), 90x38x12 cm
(Leščur 4), 87x40x10 cm (Leščur 5), 79x30x12 cm
(Leščur 6) in 120x49x30 cm (Leščur 7)

MOTIVACIJA

43

Zaskrbljeni spremljamo spremembe, ki se dogajajo na Zemlji, v naravi okoli nas, v morjih in ne nazadnje v Jadranu. Brali smo obvestila v medijih, tako pri nas kot pri naših sosedih, na Hrvaškem, da je v Jadranu vse manj živih leščurjev. Tudi sama sem letos opazovala mrtve leščurje oziroma njihove prazne lupine v Jadranskem morju. Veseli smo dejavnega pristopa k lokalnemu reševanju morskih organizmov in z našimi leščurji prispevamo majhen delček k vašim prizadevanjem.

Pri oblikovanju leščurjev smo najprej povzemali resnično obliko njihovih lupin. Glede na boljše možnosti naselitve morskih organizmov na razgibanih oblikah je zadnji leščur odprte strukture, sestavljen iz štirih delov. Vsak del je odprt, oblikovan iz debelih svaljkov. Odprtost forme predstavlja gostoljubnost, povabilo k naseljevanju, predstavlja dom. Sestavni deli leščurja in različni glini simbolično predstavljajo ustvarjalno moč in slogo skupine, ki je sodelovala pri idejni zasnovi, pripravi projekta, izdelavi in pri vseh drugih postopkih, potrebnih za realizacijo projekta. Tako pri leščurjih kot pri reševanju okoljske problematike in drugje so potrebni moč, sloga, ustvarjalnost skupine, množice in družbe.









Blanka Čakš
Renata Ošlaj
Vesna Plavec
Marija Šuster
Ljubica Zgonec Zorko

Društvo Majolika

»Nov začetek«, 2024
Material: glina, navadna, rdeča in bež, slovenskega
porekla
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1020 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 60x25x16 cm

MOTIVACIJA

Skupinski projekt je energija petih rok, združena v enotno formo, podarjeno času in prostoru. Individualno izdelani okrasni elementi so združeni v tridimenzionalno skulpturo in aplicirani na osnovno formo leščurja. Osamljene leščurjeve lupine z dvobarvno glino dosežejo učinek izrazitih elementov, ki dajejo neizmerne možnosti novega rojstva.



Nadica Eichhorn

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: engoba, večbarvna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; biskvitno
žgano na 1250 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 60x42x21 cm

MOTIVACIJA

53

V projekt »V spomin velikim« sem se vključila, ker z njim ozaveščamo o pomembnosti zaščite leščurja (*Pinna nobilis*), največje endemične sredozemske školjke, dragulja Jadranskega morja. Množična smrtnost leščurja v nekaj letih je spodbudila strokovne in znanstvene institucije k ukrepanju. Ta projekt – podvodna razstava, instalacija sodobne umetnosti – poudarja pomen življenja leščurja v morskih ekosistemih. Znanost in umetnost hodita z roko v roki. Leščur je ročno oblikovan iz šamotirane gline in žgan pri 1250 °C, kar ga naredi za vzdržljiv material, ki lahko v morju nudi življenjski prostor algam, spužvam, cevkarjem in drugim manjšim organizmom. S časom lahko tako nastane povsem nova in nenavadna umetniška stvaritev.



Ani Erjavec

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 58x32x12 cm

MOTIVACIJA

55

Moja motivacija za odziv na razpis izdelave leščurja je moj pogled na življenje v vodi. Projekt je zelo zanimiv.



Dušan Erjavec

Umetnostni oblikovalec, s. p.

»Endemit« ali »Prvi«, 2024
Material: inox, 316
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, hladno kovanje, varjenje
Dimenzija: 60x18x6 cm

»Flok«, 2024
Material: železo, navadna pločevina
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, hladno kovanje, varjenje
Dimenzija: 60x20x6 cm

»Magdalena«, 2024
Material: železo, navadna pločevina
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, hladno kovanje, varjenje
Dimenzija: 92x26x6 cm

»Mulj«, 2024
Material: inox, 316
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, hladno kovanje, varjenje
Dimenzija: 200x100x3,25 cm



MOTIVACIJA

57

Umetniška interpretacija velikega leščurja iz jekla. V obliki in patini puščam sled izkušenj in odtenke čustev doživetih trenutkov pod gladino morij in oceanov.



Maja Fonda Cirman

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, oranžna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 980 °C
Dimenzija: 96x30x14 cm

MOTIVACIJA

.....

Morski travniki, posejani z leščurji, so slika pokrajine, del družinskega spomina na potope z očetom potapljačem. Prijetna je misel, da bodo naši keramični modeli leščurjev nudili zatočišča morskim organizmom, sicer pa so del večje strukture, oaze pod morjem. Školjko sem sestavila iz dveh ločenih delov, izdelanih iz šamotirane grobe gline. Skulpturo sem gradila in jo podpirala s časopisnim papirjem. Oblikovala sem jo s prsti, da je nastal grob raster vzporednih žlebičev na šilastem delu. Pahljačasti zgornji del sem s konicami prstov posejala s polžastim vzorcem, rob pa valovito nakodrala. Na vrhu se školjka razpre, notranjost je groba, da bo naselitev morskih organizmov lažja. V procesu sušenja se je model skrčil za več kot desetino. Ker je bil za mojo peč prevelik, ga je v svoji peči žgal lončar Dobovšek. Žal je školjka v pokončni legi že v prvi fazi žganja počila. Del lupine je padel na dno peči. Manjkajoči del sem oblikovala, posušila in znova žgala. Na obstoječi km sem z lepilom, ki ne vsebuje strupenih snovi, pritrčila novi narejeni del školjke. Na zgornjem robu ga je bilo treba z vijakom dodatno pritrditi, da lahko stabilno stoji.



Charlotte Fuentes

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, metoda ščipanja; žgano na 1120 °C
Dimenzija: 47x32x20 cm

MOTIVACIJA

Z ustvarjanjem te skulpture in njeno postavitvijo v morje želim prispevati k obnovi morskih ekosistemov ter na svoj način nekaj vrniti morju, ki je tako radodarno, a pogosto zapostavljeno. Zame ta projekt predstavlja opomnik – opozarja na našo globoko povezanost z morjem ter na pomembnost podpore naravnemu svetu na ustvarjalne in trajnostne načine.

Navdih za svojo skulpturo sem dobila iz nadrealnih morskih sanj, ki sem jih doživela noč pred oblikovanjem gline. Verjamem, da sta moj um in čustva takrat predelovala vse informacije, ki sem jih nedavno zbrala o vrsti *Pinna nobilis* – tako znanstvene kot poetične. S formami in prefinjenimi detajli sem želela zajeti sanjsko občutje, ki me je prevzelo tisto noč. Pogosto pozabljamo, da smo v svojem bistvu tudi sami vodna bitja. Ta misel na celični spomin me je vodila pri oblikovanju, saj sem želela z glino izraziti našo globoko povezanost z vodo.



Nina Gaber

Osnovna šola Dekani

»Sapanima 48«, 2024
Material: glina, navadna, bela in oranžna; premaz: engoba, zelena in črna; glazura: prozorna, rdeča in zelena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; biskvitno žgano na 1000 °C, čas žganja: 7 ur; drugo žgano na 950 °C, čas žganja: 11 ur
Dimenzija: 48x25x20 cm

MOTIVACIJA

63

Za sodelovanje v projektu sem se odločila iz radovednosti, saj me zanima, kako se bo keramičen leščur obnesel v globinah morja. To največjo jadransko školjko sem kot otrok pogosto videvala med raziskovanjem morskega dna in me je vedno znova navdušila.

Pri oblikovanju leščurja sem se zgledovala po njegovi naravni podobi. Poudarila sem kontrast med gladko notranjostjo školjke in hrapavo, teksturirano zunanostjo, kar odraža dvojno vlogo školjke: kot zaščitni oklep in hkrati kot zatočišče drugim morskim organizmom.

Zunanja lupina je oblikovana z odtisi različnih morskih elementov, kot so školjke, polži, mahovnjaki in alge. Dodani so tudi dodatki v črni barvi, ki predstavljajo ostrige, črve in druge organizme. Zunanost je pestra in raznobarvna, s poudarkom na naravnih tonih, ki posnemajo morsko okolje. Notranjost je gladka in simbolizira varno zatočišče za morske organizme. V leščurju se skriva keramična hobotnica, katere štiri lovke se vidi navzven, kar dodaja objektu dinamičnost in interaktivnost.

Projekt združuje umetnost, ekologijo in tehnologijo ter ponuja edinstveno priložnost za raziskovanje in ozaveščanje o pomembnosti morskih ekosistemov.



Tanja Gabrijelčič

New Objects, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, marmorirana (svetlo rjava, bež in bela)
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, ploskev in kačice; žgano na 1200 °C, oksidacija
Dimenzija: 44x24x20 cm

MOTIVACIJA

65

Ko sem opazila razpis za sodelovanje pri vašem projektu, sem takoj vedela, da želim sodelovati. V tujini sem že zasledila podvodne muzeje s kipi, ki so na ta način opozarjali na krhkost podvodnega ekosistema in se na tak način postavili proti nezakonitemu lovljenju z vlečnimi mrežami. Razveselilo me je, da se pobuda umetniške inštalacije pod vodo kot način podpore morskemu ekosistemu pojavlja tudi pri nas.

Model leščurja, ki sem ga za ta namen pripravila, je votla forma organske oblike, prelivajoče bež in rjavkaste barve ter hrapave teksture. Po obliki spominja na abstraktno školjko ali morsko vegetacijo, ki se lahko dobro vključi v podvodno pokrajino. Izdelana je iz visokotemperaturne gline – uporabljeni sta bili dve vrsti gline: rjava in bež, ki sta bili izbrani zato, da so barvni odtenki doseženi brez uporabe glazur. Takšen pristop je bil uporabljen v želji, da skulptura v podvodni postavitvi ne deluje moteče, temveč nudi zavetje vodnim organizmom.



»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rumena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, kačice; žgano
na 1120 °C
Dimenzija: 65x38x17 cm

MOTIVACIJA

.....

Izginotje ene vrste iz živalskega sveta je neprecenljiva izguba za naravno bogastvo. V čast mi je sodelovati pri projektu, ki usmerja pozornost javnosti in izkazuje spoštovanje tem čudovitim bitjem, ki so na robu izumrtja.



Barbara Gogala

Čaj za 2
Keramika, Društvo keramikov in lončarjev
Slovenije

»Kubi«, 2024
Material: glina, navadna, rdeča; premaz: engoba, bela in železov oksid, rdeč
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 960 °C
Dimenzija: 57x21x7 cm

MOTIVACIJA

69

Presečišča med keramiko in drugimi vedami so me vedno zanimala. Z veliko energije sem se lotila presečišča med umetnostjo in zdravjem ter opazovala pozitivne učinke ustvarjanja z glino na krepitev mehkih veščin, odpornost na stres in izboljšanje počutja. S študijem kemije glazur sem se dotaknila presečišča med znanostjo in umetnostjo, zdaj pa sodelujem z motivacijo poseči na presečišče med umetnostjo in varstvom narave.

Leščur Kubi se zgleduje po kubizmu. Sestavljen je iz pravokotnih kosov, ki jih opredeljujejo različne texture, nekatere bolj nežne, zaobljene, druge grobe, stroge. Polne so nasprotij, tako kot svet okoli nas.



Aljoša Golubič

»Ne viden«, 2024

Material: glina, šamotirana, bela

Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1000 °C

Dimenzija: 50x28x20 cm

MOTIVACIJA

71

Strast do ustvarjanja, izziv biti živ!!! Ponazoritev leščurja z
ritmom vode in njenih bitij.



Tatjana Gomboc Jerman

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Veliki sivi«, 2024
Material: glina, šamotirana, siva
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, valjanje,
teksturirano z zmečkanim papirjem in gobo; žgano
na 1080 °C
Dimenzija: 58x29x7 cm

MOTIVACIJA

73

Ideja postavitve keramičnih skulptur leščurjev v morje me je pritegnila, ker se spomnim leščurjev, ki smo jih gledali in se jim čudili med počitnicami na morju. Za skulpture, ki bodo hkrati spomenik, opomnik na minljivost in upajmo s časom postale dom življenju v morju, je glina s svojo naravnostjo idealen material. Moj leščur je izdelan iz sive gline brez dodanih drugih materialov. Za obdelavo površine sem uporabila le svoje roke in zmečkan papir.



André Jost

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»*Pinna nobilis*«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; glazura: prozorna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; prvo, biskvitno
žganje na 1240 °C; drugo žganje na 1240 °C
Dimenzija: 59x24x8 cm

MOTIVACIJA

.....

Navdih za sodelovanje pri projektu sem dobil zaradi njegovega cilja – opozoriti na potrebo po zaščiti največje sredozemske školjke, *Pinna nobilis*, pred izumrtjem ter zaradi priložnosti, da svoje delo razstavim v podvodni galeriji.



Anže Jurkovšek

»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, terracotta
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, dodajanje
materiala in sušenje na kalupu; žgano na 1000 °C
Dimenzija: 48x20x9 cm

MOTIVACIJA

K sodelovanju v projektu me je pritegnila zanimiva tematika, možnost izvedbe in povabilo k projektu. Model je izdelan na osnovi voščenega modela. Sestavljen je iz enega kosa. Simbolizira ponovno rojstvo leščurja oz. njegovo vrnitev v morje ter sporoča, da je naravo treba varovati.



Nivea Kofol

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024

Material: glina, navadna, oranžna; premaz:
engoba, bela

Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1000 °C

Dimenzija: 40x19x7 cm

MOTIVACIJA

79

Na obali Debelega Rtiča me je prizadel pogled na naplavlje-
ne razpadle lupine leščurja. Hvala vam za izviren projekt
in v čast mi je sodelovati – z glinenim leščurjem, ki bo v
podvodni galeriji.



Damjan Komel

Damjan Komel Studio

»Leščur«, 2024
Material: kamen, kraški, Fior di mare
Tehnika izdelave: ročno izklesavanje
Dimenzija: 86x38x32 cm

MOTIVACIJA

Moja motivacija za sodelovanje v tem projektu je vsekakor širjenje zavedanja, da moramo mi vsi poskrbeti, da živali in organizmi v morju ne bodo več izumirali. Seveda je velik privilegij imeti postavljeno skulpturo iz povsem naravnega materiala v slovenskem morju, saj to sicer ni dovoljeno. Skulptura je ročno izklesana iz kraškega kamna, imenovanega Fior di mare. Že ime materiala Cvet morja lahko pove svojo zgodbo o tem umetniškem delu. Tako se iz strukture leščurja spiralno širi oblika cveta. Element spirale je zelo prisoten v morju. Človek je spiralo tudi uporabljal v različnih dekoracijah kot simbol gibanja, napredka, razvoja in rasti. Želim, da bi se danes in v prihodnosti vsi zavedali, da je čisto morje velika dobrobit za človeka.



»Idol«, 2024
Material: glina, navadna, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje;
žgano na 1200 °C
Dimenzija: 57x43x25 cm

»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje,
oblikovano z glineno ploščo; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 66x43x20 cm

MOTIVACIJA

83

Pogled na mrtvo pokrajino nas desetletja spremlja. V njej so kot lastni nagrobniki posejani veliki leščurji. Kako oživeteti neživo? Kiparski (keramični) elementi nosijo razgibane strukture, v katerih se lahko naselijo rastline in živali morskih globin. Angažiran pogled bo čez čas razkril novo pokrajino.



Prva polovica izdelka



Druga polovica izdelka



Damijan Kracina

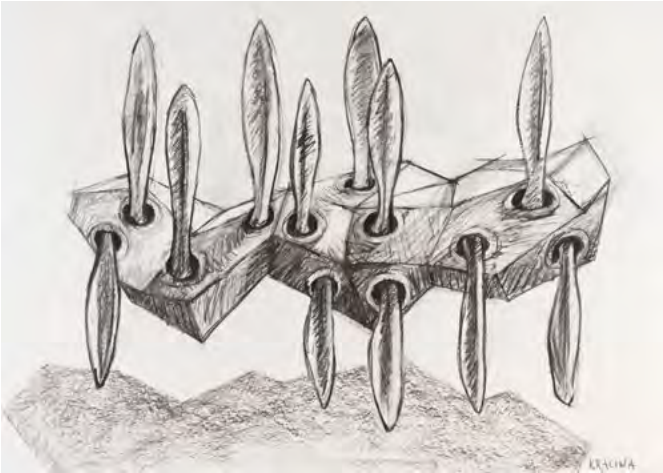
Kracina.Com

»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, bela; premaz: engoba, črna in rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1000 °C
Dimenzija: 80x120x50 cm

MOTIVACIJA

85

V veliki praznini vesolja je samo en znan planet, na katerem so živa bitja. To je tako izjemno in dragoceno, da bi morali narediti vse za ohranitev vsega naravnega, kar na tem planetu obstaja. Sredstva, znanje, tehnologijo in možnosti imamo, žal jih uporabljamo za popolnoma napačne stvari. Pri svojem umetniškem početju sem se že ukvarjal z izumrlimi in ogroženimi živalskimi vrstami: tasmanskim tigrom, proteusom, soško postrvjo. Nekatere vrste sem si kot kipar tudi izmislil. Pred leti sem bil zelo navdušen nad videoposnetki žive, domnevno izumrle resoplavutarice *Latimeria chalumnae*. Čudovito je videti, da nekatere živalske vrste preživijo človeški neumnosti navkljub. Upam, da bo uspelo tudi velikemu leščurju. Moj podvodni kip je kompozicija več navpično postavljenih leščurju podobnih oblik, ki na videz izražajo iz neke kšne bivalne arhitekture za ribe. Uporabil sem belo glino in rdečo ter črno engobo, žgano na 1000 °C; velikost cca 50x120x80 cm.



Idejna skica izdelka



Sanda Kürbus-Zore

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Maneken – Bel«, 2024
Material: glina, navadna, bela in rdeča; volna, ovčja, neobarvana
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje in valjanje; žgano na 1100 °C
Dimenzija: 65x30x3 cm

»Maneken – Rdeč«, 2024
Material: glina, navadna, bela in rdeča; volna, ovčja, neobarvana
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje in valjanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 62x29x4 cm

MOTIVACIJA

87

Tema projekta me je pritegnila, ker mi je ponudila možnost, da tudi sama storim nekaj konkretnega za varovanje okolja. S tem delom se spominjam še enega »velikega« – podjetja Mura. Vsi vemo, kako priznано je bilo to podjetje, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v tujini. Tudi sama sem bila povezana z njim – že kot študentka oblikovanja tekstilij. Kasneje sem bila priča življenjskih zgodb šivilj, ki so delale v tej tovarni. Delati so morale vse sobote, tudi ob delavnikih velikokrat preko običajnega delovnega časa. Težko so dobile dopust, na plačo so čakale več mesecev, na koncu pa so končale na cesti. Tem šiviljam posvečam moja leščurja.



»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, rožnata
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1000 °C
Dimenzija: 60x35x17 cm

MOTIVACIJA

V veliko čast mi je bilo sodelovati pri tem projektu, saj menim, da je prispevek k ustvarjanju in izboljšanju habitatov za avtohtone vrste izjemno pomemben, še posebej skozi umetniške prakse.

Verjamem, da je v današnjem svetu ključnega pomena in nujno treba ustvarjati nova bivališča za avtohtone vrste v podvodnem okolju. Umetniške prakse, kot so tiste, ki jih izvajate v tem projektu, ponujajo kreativne rešitve, še posebej, kadar se združujejo z znanstvenimi pristopi. Hvala vam, da uresničujete tako dragocene projekte.



Ljubica Lovrenčić

ULUPUH – Hrvatska udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Midva«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: pigment, več barv; glazura; prozorna
Tehnika izdelave: kombinacija ročnega oblikovanja, tehnike plošč in tehnike kačic; biskvitno žgano na 1240 °C
Dimenzija: 66x31x11 cm (vijoličen) in 67x25x12 cm (pudrast)

»Nas tri«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: pigment, več barv; glazura; prozorna
Tehnika izdelave: kombinacija ročnega oblikovanja, tehnike plošč in tehnike kačic; biskvitno žgano na 1240 °C
Dimenzija: 64x29x7 cm (moder), 65x29x5 cm (roza) in 63x29x7 cm (zelen)



MOTIVACIJA

.....

Glavni razlog za moje sodelovanje v projektu je njegovo poslanstvo – opozoriti na nujnost zaščite največje sredozemske školjke, *Pinna nobilis*, pred izumrtjem. Ta školjka ima ključno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti morskega ekosistema. Ker so narava, njene barve, teksture in strukture stalen vir navdiha za moje umetniško ustvarjanje, se mi je sodelovanje v projektu zdelo zanimiv in ustvarjalen izziv ter edinstvena priložnost za razstavljanje mojih del v podvodni galeriji. Moja dela so v skladu z mojim umetniškim izrazom, ki temelji predvsem na barvah in raznolikih površinskih strukturah, navdihnjena z naravo. Prvo delo, naslovljeno »Nas tri – Mi trije«, je sestavljeno iz treh školjk *Pinna nobilis*, ki predstavljajo mlade primerke v treh nežnih barvah: roza, modri in zeleni. Drugo delo, »Midva«, je sestavljeno iz dveh školjk z luknjami, ki simbolizirata mrtve školjke. Služile bodo kot habitat za različne morske organizme.



Ksenija Makarovič Matevžič

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča; premaz:
engoba, naravna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano
na 1100 °C
Dimenzija: 67x40x26 cm

MOTIVACIJA

93

S svojim delom sem želela prispevati vsaj drobec, ki bi se
zlil v naravno okolje in nudil dom morskemu življu.



Nataša Mandelj Čeak

»Črepinje«, 2024
Material: glina, visokotemperaturna, temna; glazura:
nuka, pepelnat posip
Tehnika izdelave: vreteno; spoji: Andrej Ručigaj
Dimenzija: 39x39x8 cm

MOTIVACIJA

»Navezana sem na svoje črepinje,
težko jih odvržem, zbiram jih v vazah,
odlagam jih na kupe ...«

Vse zavrženo na koncu pristane v morju. Zanje in v spomin velikim uporabim črepinje velikih krožnikov. Postavljene v morsko okolje ponovno koristno služijo, tokrat nenadejano. Visoke in špičaste strukture spominjajo na Velike. Z doniranim delom želim opozoriti na to, da delo z glino spreminja material za vedno in pusti za seboj nekaj (koristnih) črepinj.



»Labirint simbioze«, 2024
Material: glina, šamotirana, siva
Tehnika izdelave: kombinacija ročnega oblikovanja
in lončarskega vretena; žgano na 1160 °C
Dimenzija: 73x35x40 cm

MOTIVACIJA

97

Kot oblikovalka, ki ustvarja v mediju gline, mi sodelovanje v tem projektu predstavlja edinstveno priložnost, da s svojim delom prispevam k nečemu večjemu in pomembnejšemu. Narava nas potrebuje in zahteva našo odgovornost, zato projekti, usmerjeni v vzpostavljanje naravnega ravnovesja v naravi, vidim kot izjemno pomembne. Želim poslati sporočilo o vse večjih težavah, ki ogrožajo morska življenjska okolja, ter o nujnosti njihovega varovanja in obnove. S tem projektom želim tudi osebno prispevati k širjenju zavedanja o nujni potrebi po ohranjanju morskih ekosistemov, saj lahko le z združenimi prizadevanji zagotovimo trajnost teh dragocenih habitatov in povrnemo izgubljena življenjska okolja, ki so ključna za obnovo biotske raznovrstnosti.

Površina skulpture je oblikovana s fino teksturo, ki spominja na naravno hrapavost in omogoča naselitev številnih mikroorganizmov. Ta tekstura deluje kot vabilo, saj spodbuja mikro življenjski cikel in ustvarja pogoje za razvoj majhnih ekosistemov znotraj skulpture. Notranjost je oblikovana kot labirint, kjer organizmi najdejo zatočišče v ukrivljenih prehodih, kar ustvarja dinamično okolje, v katerem vsak kotiček postane prostor za življenje, skrivališče in

kroženje vode, ki prinaša hrano ter ohranja sistem živahen in trajnosten. Ta projekt odraža simbiozo umetnosti in narave, podobno odnosu med organizmi in leščurji, kjer obe strani druga drugo podpirata in soustvarjata ravnovesje, ki omogoča obstoj in obnovo življenja.



Anela Matešić

»Periska 1«, 2024

Material: glina, navadna, bela; premaz:
pigment, več barven; glazura: prozorna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano
na 1000 °C
Dimenzija: 32x18x5 cm

»Periska 2«, 2024

Material: glina, navadna, bela
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano
na 1000 °C
Dimenzija: 45x22x5 cm

MOTIVACIJA

99

Ob novici o izginjanju leščurja v morju mi je bilo zelo žal. Ker mi je všeč keramika, mi je ta projekt predstavljal nov izziv. Dobila sem nove zamisli za ustvarjanje in se veselila, da lahko pomagam.



»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rumena
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1140 °C
Dimenzija: 58x36x18 cm

MOTIVACIJA

Moja motivacija za sodelovanje je globoko zakoreninjena v moji strasti do interdisciplinarnih projektov, ki povezujejo umetnost, oblikovanje in naravo, ter v mojem osebnem prepričanju o odgovornosti do okolja.

Kot umetnica in oblikovalka, ki je sodelovala v projektih, kot je Mare Modul, kjer smo razvijali podvodna življenjska okolja, me vedno navdihuje možnost sodelovanja med človekom in naravo. Glina kot material, ki izvira iz narave, zame simbolizira cikličnost – kar vzamemo, moramo tudi vrniti. Ravno ta ideja vračanja me je spodbudila k sodelovanju na tem natečaju. Moja namera je bila ustvariti objekt, ki ni le umetniški artefakt, temveč tudi potencialno plodna površina oziroma platno, na katerem lahko morski organizmi gradijo svoje življenje.

Navdih, ki ga nosi leščur, ima zame posebno čustveno težo. Te veličastne, a krhke morske vrste so simbol ekološkega ravnovesja, a hkrati tudi opomnik njegove ranljivosti.

Perforacije, ki sem jih vključila v oblikovanje, imajo dvojno vlogo – izražajo krhkost leščurja in hkrati ustvarjajo prostor

za interakcijo z morskno floro in favno. Prav tako delujejo kot metafora za sinergijo med naravo in človekom, s čimer delo ni zgolj nosilec sporočila, ampak tudi funkcionalen del morskega ekosistema.

Verjamem, da ima oblikovanje moč ne le posredovati ideje, ampak tudi dejavno prispevati k oblikovanju trajnostne prihodnosti. Ta projekt si predstavljam kot subtilno integracijo umetnosti v naravno okolje z namenom, da postane ne le del morskega pejsaža, ampak tudi katalizator sprememb. V času, ko so naravni viri pod nenehnim pritiskom, je pomembno ustvarjati dela, ki so v harmoniji z okoljem in ki naravi vračajo toliko, kot od nje jemljejo.

Upam, da bo moje delo prepoznano kot prispevek k dialogu med oblikovanjem in trajnostjo ter kot primer, kako lahko umetnost navdihuje skrb in odgovornost do sveta, ki nas obdaja.



Jelena Miletić

ULUPUDS – Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije, Hrvatsko keramičarsko udruženje KERAMEIKON

»Poljubac«, 2024
Material: glina, navadna, rožnat
Tehnika izdelave: kombinacija ročnega oblikovanja in lončarskega vretena; biskvitno žgano na 900 °C
Dimenzija: 67x34x26 cm

MOTIVACIJA

103

Sodelovanje pri projektu »V spomin velikim« je bilo zame izjemno zanimivo in navdihujoče. Cilj projekta je bil tehnično, tehnološko in umetniško izpopolnjevanje ter raziskovanje novih možnosti v ustvarjalnem procesu. Skupni cilj projekta je širjenje meja umetnosti in iskanje novih načinov komuniciranja. Rezultat tega bo podvodna galerija, v kateri bodo leščurji postali povezovalen element med umetnostjo in naravo, spodbujali bodo interakcijo med umetniškim delom in morskim svetom ter omogočili njuno sobivanje in trajnostno prihodnost. Navdih izhaja iz naravnih nepravilnosti leščurja, zlasti njihovih značilnih brazd in zaključkov. Površina, obdelana z različnimi tehnikami (praskanje, zarezovanje, perforacije), služi doseganju grobe teksture, ki omogoča naselitev mikroorganizmov. Notranja površina je oblikovana tako, da ustvarja dodatne habitatne možnosti za morskata bitja. Skulptura je osredotočena na upodobitev enega prizora, zamrznjenega in izvzetega iz neprekinjenega toka dogajanja. Vse kontraste, ki jih skulptura nosi in zaradi katerih postane zanimiva, je treba uskladiti z idejo ali načrtom, da tvorijo celoto. Med razmišljanjem in izvajanjem dela sem si prizadevala doseči enotnost na subtilen način, ustvariti

harmonično razmerje in estetsko zadovoljstvo – tako svoje kot opazovalčevo. Glavna dimenzija dela je vertikalna. Vertikalne oblike se lahko na različne načine povezujejo s tlemi – sama vertikala jih hkrati vleče navzgor in jih trdno drži v ravnotežju. Navdihnil me je dinamičen vertikalni vzpon skulpture, ki simbolizira rast in razvoj, ki se neprekinjeno nadaljujeta in stremita k neskončnosti. Moj glavni cilj je bil predstaviti keramično skulpturo kot mogočno formo, ki bo omogočila komuniciranje in sobivanje z raznolikimi morskimi organizmi, z morskim svetom, ter bo postala trajen del edinstvene podvodne galerije. Izjemno navdihujoče se mi zdi ujemanje skulpture z naravnim okoljem.



Vasja Nanut

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije, Društvo likovnih pedagogov Primorja

»Kralj morskega dna« 2024
Material: glina, šamotirana, bela in umbra
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1000 °C; čas žganja: 2 uri
Dimenzija: 78x35x20 cm

»Stela« 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: engoba, naravna in železov oksid in klorid
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1000 °C; čas žganja: 2 uri
Dimenzija: 79x24x12 cm

MOTIVACIJA

Ko sem prvič slišal za projekt, je do odločitve prišlo v trenutku. To je enostavno takšen projekt, pri katerem moraš biti zraven. Edinstven, povezovalen, širok in poln pozitivne energije. Idealno za ustvarjanje.



Rok Oblak

RokOblak.Com, Salto Dionys, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur hrapavac«, 2024
Material: glina, reciklirana naravna, slovensko
poreklo (Koroška)
Tehnika izdelave: ekstrudiranje; biskvitno žgano
na 980 °C
Dimenzija: 60x23x7 cm

MOTIVACIJA

Presečišče oblikovanja in biologije me že od nekdaj zani-
ma, podobnih priložnosti za realizacijo pa je zelo malo.
Tako sem opazil povezavo med svojim delom in tematiko
projekta in upam, da bo projekt uspešno zaživel.
Delo temelji na povezavi specifične, hrapave površine
leščurja in grobimi teksturami, ki nastajajo pri stiskanju
gline skozi ostre šablone. Pri svojem delu se namreč ukvar-
jam z ekstrudiranjem gline in tako raziskujem različne
lastnosti glin in jih na različne načine izkoristim za funk-
cionalne namene. Pri leščurju je bila zanimiva bolj fina,
drobna tekstura, kjer bodo različni organizmi lažje poiskali
točko za oprijem.



Anna Bubnič
Mark Furlan
Peter Kapel
Barbara Perič
Zoja Turščak

Osnovna šola dr. Aleš Bebler – Primož Hrvatini

»Leščur«, 2024
Material: glina, navadna, rdeča; premaz: engoba, večbarvna
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1000 °C; čas žganja: 2 uri
Dimenzija: (iz leve proti desni) 26x12x3 cm, 26x13x3 cm, 26x14x4 cm in 26x14x3 cm, (leže) 26x15x3 cm

MOTIVACIJA

Z izdelanimi leščurji ohranjamo spomin na njihovo vlogo v naravi. Pri delu smo se imeli lepo in uspeli so nam zelo dobro.



Rok Pahor

Restavratorska dejavnost & Art produkcija, Rok Pahor, s. p.

»Leščur«, 2024

Material: železo; cement, bel, z barvno granulacijo

Tehnika izdelave: ročno izdelovanje

Dimenzija: 95x36x15 cm

MOTIVACIJA

Kot ljubitelj morja in potapljač sem opazil, da podvodne instalacije ustvarjajo zavetišča in nudijo flori in favni morskega sveta novo podlago za naselitev. Morju sem tako želel prispevati svojo skulpturo v upanju, da jo bo to sprejelo. Skulptura je nastala prav z mislijo na podvodno življenje in je sestavljena iz dveh polovic različnega materiala, s tem pa nudi izbiro različnim vrstam. Varjenje kovinskih palic v spiralno obliko predstavlja rast leščurja, medtem ko cementna polovica ponazarja njegovo barvo. Ta polovica poleg belega cementa vsebuje še različne granulacije agregatov bianco Carrara in rosso di Verona, slednjega sem izbral prav zaradi barve. Z uporabo kombinirane tehnike sejanega terazza in spiranja z vodo sem ustvaril grobo površino, za katero upam, da bo privlačna za organizme.



Druga stran izdelka



Ivana Petan

IvanaPetan.Com, Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščurka«, 2024
Material: glina, šamotirana, reciklirana, večbarvna;
premaz: porcelan, železov oksid in pesek, več vrst
Tehnika izdelave: kombinacija ročnega oblikovanja,
kalupiranja in lončarskega vretena; žgano med
1200 °C in 1240 °C
Dimenzija: 40x24x5 cm (črna), 40x23x6 cm (bela)
in 40x25x6 cm (siva)

MOTIVACIJA

Projekt »V spomin velikim« je še eden od projektov, ki so mi dopustili eksperimentiranje in intuitiven delovni proces. Pri ustvarjanju, snovanju oblike in njene teksture ter pri izbiri materialov za dekoracijo sem za vodstvo in pomoč zaprosila leščurke. Prav tako me je k sodelovanju pritegnil vidik ozaveščanja in možnega reševanja problematike leščurjev ter dejstvo, da bodo skulpture našle svoj dom na dnu morskega objema. Nastale majhne leščurke ponujajo novo domovanje flori in favni – meni dragega – morja.



Vesna Plavec

Avantgard Metalli, Društvo Majolika

»Pinna nobile hostel«, 2024
Material: glina, navadna, opečnata, slovenskega
porekla (Komenda)
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1020 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 55x30x12 cm

MOTIVACIJA

115

Še enkrat moram pohvaliti vaš projekt. V čast mi je sodelovati. Vesela sem, da mi je uspelo dokončati »hostel« za nove podvodne prebivalce. V osnovi se ukvarjam s kovino in mi je bil leščur velik izziv zaradi zdravstvenih težav – imam trenutno težave s kovanjem, ampak me je vaš leščur poklical. Takoj, ko sem prebrala razpis, sem se spomnila, koliko leščurjev sem rešila pred nevednimi turisti. Spremljam težave in prizadevanja za rešitev velikega leščurja. Hvala vam vsem.

Ker sem oblikovalka nakita, sem za teksturo uporabila svoje orodje oziroma kar kose nakita, pravzaprav vse orodje, ki ga uporabljam. Minimalno, enostavno, pa toliko je nastalo. Prav prevzel me je leščur. Še zdaj se smejem kot malo dete. Organska skulptura abstraktno po formi in teksturi presega realistično upodobitev velikega leščurja. Različne tehnike izdelovanja teksture ekspresivno ustvarjajo dinamiko organske rasti. Odtonek enobarvne gline poudarja naraven značaj, sence dodajo dodatno globino in tridimenzionalnost. Celotna kompozicija je estetsko privlačna. Bogata tekstura, vdolbine, izbokline in luknje nas vabijo k raziskovanju, razmišljanju o odnosu med človekom in naravo. Zaradi velikosti in natančnih detajlov uspe ustva-

riti občutek monumentalnosti. Njena impresivna prisotnost v prostoru je posledica izrazite teksture in dinamične kompozicije. Ime nakazuje, da je skulptura ustvarjena kot nekakšen hotel ali zavetišče za morske živali in številne mikroorganizme.



Rosanna Raljević Ceglar

NIIRO Jewelry

»Leščur 1«, 2024
Material: železo, žica
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, iregularno prepletanje – osebna tehnika
Dimenzija: 175x75x41 cm

»Leščur 2«, 2024
Material: železo, žica
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, iregularno prepletanje – osebna tehnika
Dimenzija: 67x40x26 cm

MOTIVACIJA

117

V ustvarjalnem procesu ne dopuščam naključij – izbira materiala in velikosti je s tehtnim premislekom vnaprej določena, saj sleherni detajl in njegove korelacije z drugimi racionalno sestavljam v tridimenzionalne forme. Moje stvaritve odsevajo žlahtno simbiozo, v kateri se enakovredno prepletata draž starožitnosti tradicije izbranega medija ter sodobnega ustvarjanja.

Ta skulptura me je navdihnila predvsem, ker gre za ohranitev podvodnega sveta in njenih organizmov. Odločila sem se, da mogočnega leščurja naredim v velikosti, kot ga je bilo moč videti v najboljših časih njegovega obstoja. Ker je ta mogočna školjka v izumiranju, se me je dodatno dotaknilo, da njeno pomembnost še poudarim tako, da jo naredim v njeni največji možni velikosti.



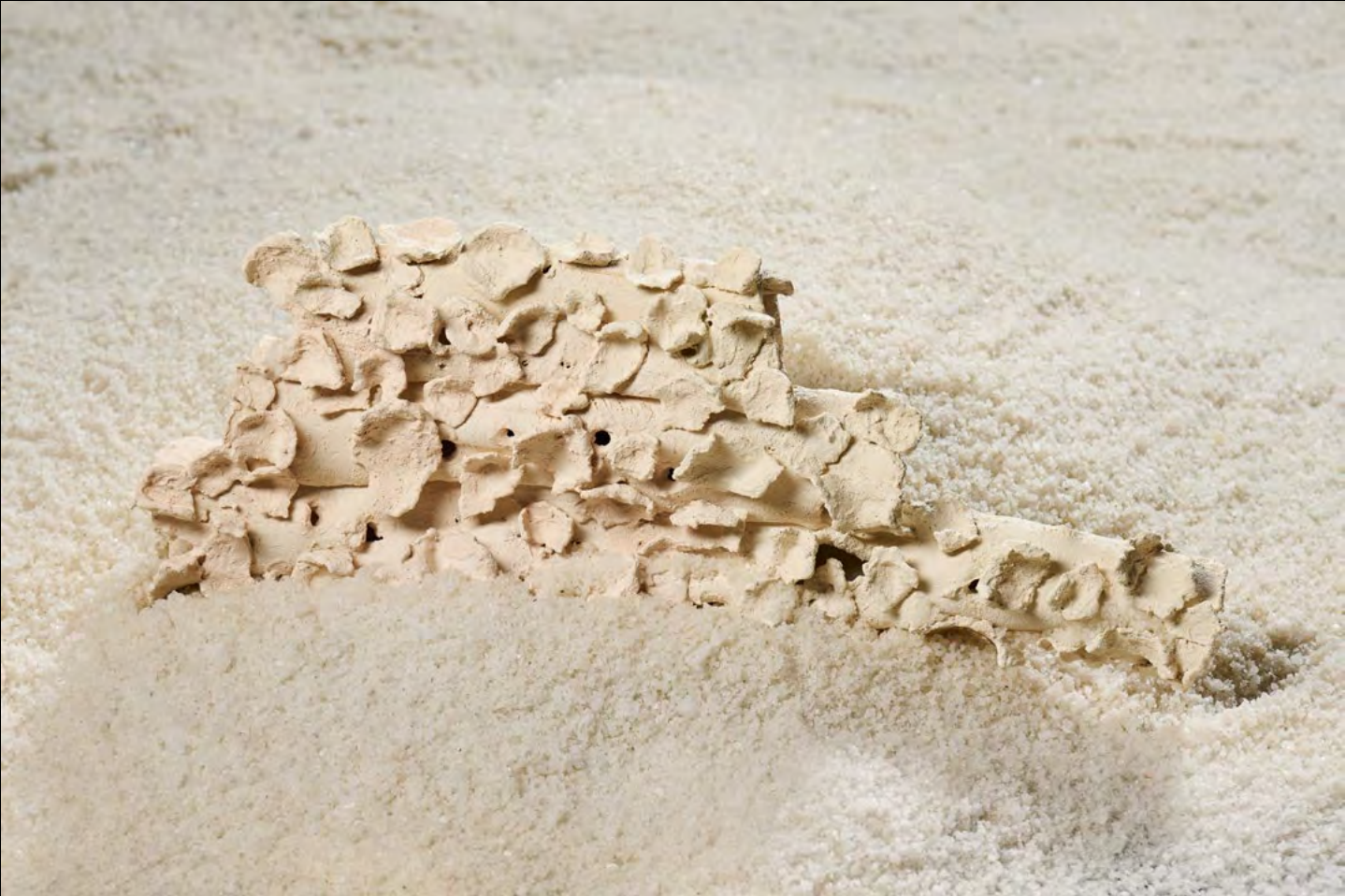
Nataša Sedej

Zavod Zajtrk v Glinokopu – Magija Gline, Društvo
keramikov in lončarjev Slovenije

»Podvodni vrtniček«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: engoba
(iz bele nešamotirane gline)
Tehnika izdelave: ročno oblikovano; žgano na
1100 °C; čas žganja: 8 ur
Dimenzija: 60x23x8 cm

MOTIVACIJA

Pritegnila me je tema in naravovarstvena naravnost projekta za zaščito leščurjev v slovenskem morju. Leščurji so bili čudežne podvodne palače mojega otroštva, občudovala sem njihove prekrasne oblike in barve, ko sem z masko ure in ure opazovala morsko dno. Najprej sem hotela izdelati velikega leščurja iz žičnate mreže in gline, potem pa me je prešinilo, da mreže niso prijazne do ribic, saj bi se lahko usodno zapletle vanje. Tako sem ustvarila podvodni vrtniček s številnimi cvetovi iz bele gline in upam, da bodo kmalu postali nov dom za male morske organizme.



Miljanka Simšič

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Moj leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela; premaz: železov oksid
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 960 °C
Dimenzija: 61x30x9 cm

MOTIVACIJA

.....

Projekt nas je vse navdušil, sama ideja, to, da mogoče lahko pomagamo živalim in rastlinam. Tehnološko in organizacijsko je bil pa izziv. Rada imam čiste oblike in so se mi zdele črte, poudarjene z železovim oksidom, povsem dovolj.



Mojca Smerdu

»Leščur-Satovje«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na 1200 °C
Dimenzija: 46x25x17 cm

»Leščur«, 2024
Material: glina, šamotirana, rdeča
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, oblikovano z glineno ploščo; žgano na 1150 °C
Dimenzija: 70x41x20 cm

MOTIVACIJA

Moj spomin na tako pomemben del preživetja našega planeta, kot je življenje v morju, sega v otroška leta, ko sem kot otrok v našem malem zalivu na srednjem Jadranu plavala med travami, v katerih so rasli leščurji in se svetili iz temno zelenega rastja. V tistem času je Jacques-Yves Cousteau izrazil bojazen, da bo življenje v Jadranu še v času našega življenja pričelo izumirati.



Barba Štembergerar Zupan

Zavod V-Oglje

»Morski čuvaj«, 2024
Material: glina, nizkotemperaturna, šamotirana, rdeča, španska; premaz: šamotni pesek
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, valjanje gline-ne plošče; žgano na 1050 °C; čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 115x40x10 cm

MOTIVACIJA

Izbira gline, ki spremeni barvo po žganju iz rdeče na oran-žnorjavo, ponazarja žarenje kot opomnik pred izgoretjem ali izumrtjem.

Ko sva izvedela za idejo Zavoda YouSea, naju je prevzela njihova želja za ohranjanje zdravega morja. Tudi najin sin je biolog in naravovarstvenik, kar je še eden izmed razlo-gov, da sodelovanja nisva hotela zamuditi. Bolj kot ume-tniško delo naju je zanimalo, kaj lahko narediva drugače od drugih keramikov. Ker imava peč za fuzijo stekla, sva izdelala dva večja in enega manjšega keramičnega leščur-ja iz nizkotemperaturne gline in tri steklene z različnim dekorjem. Vanje sva lahko vključila svoja razmišljanja, kako se simbolno izražati na stekleni površini, in želela poslati morju najlepše želje kot najin prispevek k projektu.



Barba Štembergerar Zupan

Niko Zupan

Zavod V-Oglje

»Nova možnost«, 2024
Material: glina, nizkotemperaturna, šamotirana, rdeča, španska; premaz: šamotni pesek; železo, žica
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, valjanje gline-ne plošče; žgano na 1050 °C; čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 120x48x17 cm

»Refleksija morskega vetra«, 2024
Material: steklo, gradbeno; steklo, drobir, prozoren
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano (v peči za fuzijo stekla) na 840 °C
Dimenzija: 78x37x1 cm

»Barvni mozaik življenja«, 2024
Material: steklo, gradbeno, prozorno; steklo, drobir, prozoren; steklo, lističi, različne barve
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano (v peči za fuzijo stekla) na 840 °C
Dimenzija: 76x35x1 cm

»Oda modrega morja«, 2024
Material: steklo, gradbeno; barva za steklo: modra in rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano (v peči za fuzijo stekla) na 840 °C
Dimenzija: 90x39x1 cm

MOTIVACIJA

127

Ko sva izvedela za idejo Zavoda YouSea, naju je prevzela njihova želja za ohranjanje zdravega morja. Tudi najin sin je biolog in naravovarstvenik, kar je še eden izmed razlogov, da sodelovanja nisva hotela zamuditi. Bolj kot umetniško delo naju je zanimalo, kaj lahko narediva drugače od drugih keramikov. Ker imava peč za fuzijo stekla, sva izdelala dva večja in enega manjšega keramičnega leščurja iz nizkotemperaturne gline in tri steklene z različnim dekorjem. Vanje sva lahko vključila svoja razmišljanja, kako kako se simbolno izražati na stekleni površini, in poslati morju najlepše želje kot najin prispevek k projektu.

»Nova možnost«: leščur je med žganjem počil, zato sva ga sestavila z železno žico in mu tako ponudila novo možnost za celotno vrednost in nov pomen. »Barvni mozaik življenja«: rdeča barva simbolizira življenjsko silo, kot svetlobo in toploto, z zeleno pa sva želela poudariti vez med toplim in hladnim, dodati nekaj, kar pomirja in osvežuje. »Oda modrega morja«: z modrim in rjavim prahom sva dosegla učinek mehurčkov, ki bodo v vodi simbolizirali zrak in s tem novo življenje. »Refleksija morskega vetra«: leščur, sestavljen iz steklenih trakov, simbolizira njegovo rast, drobir pa organizme, ki se bodo z njegovo pomočjo pritrdili nanj. Fenomen prozornosti stekla bo čez čas prekrit z morskimi organizmi ali morsko patino.





Marko Zelenko

»Leščur«, 2024
Material: kamen, brački apnenec »Veselje«; inox,
navojna palica
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, klesanje
Dimenzija: 57x16x7 cm

MOTIVACIJA

Delo je nastalo na podlagi klica organizatorja projekta »V spomin velikim«. Ideja mi je bila všeč in sem se odločil sodelovati.



Ljubica Zgonec Zorko

Društvo Majolika, CDUO Rokodelska zadruga,
z. b. o., so. p., Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Objem valov«, 2024
Material: glina, šamotirana, bela in opečnata
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje; žgano na
1020 °C; čas žganja: 7 ur
Dimenzija: 73x28x12 cm

MOTIVACIJA

133

Motivacija za delo je moja neskončna ljubezen do morja kot celovitega organizma. Pred leti sem na obali našla zavržene ostanke mrtvega leščurja, ki je našel mesto v mojem ateljeju. Projekt me je poklical, da njegovo še vedno živo energijo nežno vtisnem v površino svojega dela in ga tako vrnem v njegov izvor, v njegov življenjski prostor, v objem valov. Ročno je oblikovana forma, ki ponazarja obliko leščurja. Dve polovici sta na eni strani povezani in na drugi strani razprti po celotni višini skulpture. Površina je rahlo nazobčana, obdelana z aplikacijami amonitov. V notranjosti je nosilna keramična osnova.



Marko Zidarič

Zidarič Marmi (S.N.C.)

»Kraški leščur«, 2024
Material: kamen, nabrežinski
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, klesanje,
brušenje in štokanje
Dimenzija: 105x41x15 cm

MOTIVACIJA

.....

K izdelavi leščurja me je izjemno pritegnila misel, da bo ta potopljen na dno morja. S tem se bodo školjke, ki so nekoč oblikovale sestavne dele nabrežinskega kamna, simbolično vrnile v svoj naraven habitat. To povezovanje umetnosti, narave in zgodovine kamna predstavlja edinstven krog življenja in ustvarjalnosti.



Niko Zupan

Zavod V-Oglje

»Slovenski glineni leščur«, 2024
Material: glina, navadna, opečnata; premaz:
engoba, rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, odtisk v
mavčnem kalupu; žgano na 1150 °C
Dimenzija: 47x24x10 cm

MOTIVACIJA

137

Ročno oblikovani polovici leščurja sta sestavljeni v enost in s svojo neenakomerno površino lahko delujeta kot umetniška celota ali kot utrinek narave.

Ko sva izvedela za idejo Zavoda YouSea, naju je prevzela njihova želja za ohranjanje zdravega morja. Tudi najin sin je biolog in naravovarstvenik, kar je še eden izmed razlogov, da sodelovanja nisva hotela zamuditi. Bolj kot umetniško delo naju je zanimalo, kaj lahko narediva drugače od drugih keramikov. Ker imava peč za fuzijo stekla, sva izdelala dva večja in enega manjšega keramičnega leščurja iz nizkotemperaturne gline in tri steklene z različnim dekorjem. Vanje sva lahko vključila svoja razmišljanja, kako se simbolno izražati na stekleni površini in poslati morju najlepše želje kot najin prispevek k projektu.



Dani Žbontar

Društvo keramikov in lončarjev Slovenije

»Leščur – Listanka – Melodija«, 2024
Material: glina, šamotirana, svetlo rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, valjanje gline-
ne plošče; žgano na 1200 °C; čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 80x30x20 cm

»Leščur z luknjami«, 2024
Material: glina, šamotirana, svetlo rjava
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, valjanje gline-
ne plošče; žgano na 1150 °C; čas žganja: 10 ur
Dimenzija: 70x40x20 cm

MOTIVACIJA

Motivacija za sodelovanje v projektu »V spomin velikim« je prispevati in spodbuditi oživitev morske flore in favne v tem umetno narejenem morskem habitatu, ustvarjenem s keramičnimi leščurji. Leščur z luknjami omogoča poleg zunanje lupine tudi poselitev njegove notranjosti z morskim življem. Hkrati me je za luknje v leščurju pritegnila malo drugačna likovna podoba. Leščur – Listanka – Melodija je lahko tudi glasbeni inštrument, če z roko podrsamo ali s tolkali potolčemo po listnati keramični strukturi. Oblika spominja tudi na kakšno morsko podvodno rastlino, lahko pa tudi na večnadstropno podmorsko stanovanjsko stolpnico.



Milenka Živković

Milenka Živković – Pottery Studio Zagreb

»Dom za vse«, 2024
Material: glina, navadna, bela; premaz: glina, naravna, siva, slovenskega porekla
Tehnika izdelave: ročno izdelovanje, tekstura zadana z naravnimi orodji; žgano na 1080 °C; čas žganja: 6 ur
Dimenzija: 63x28x6 cm

MOTIVACIJA

Ob oblikovanju preprostih domov, ki naj nudijo domovanje organizmu, je bila uporabljena preprosta keramična tehnika. Majhen prostor za intimo in sobivanje v različnosti (diverziteti). Bela glina je bila pobarvana z divjo glino, nabrano z brega slovenske reke Krke. Tekstura je bila izdelana z naravnimi orodji, kot so školjke, najdene v Jadranskem morju, in z lesenimi vejicami, nabranimi iz hrvaške reke Mrežnice. Skulptura je krhka, kot je krhko tudi ravnoesje med naravo in človeškim pohlepom.





Umetniška dela – Druge tehnike







Robertina Šebjanič
Sofia Crespo
Feileacan McCormick

Produkcija: PiNA 2021, RUK

»AquA(l)formings – podvodni preplet«, 2021
Tehnika: avdio-vizualna instalacija

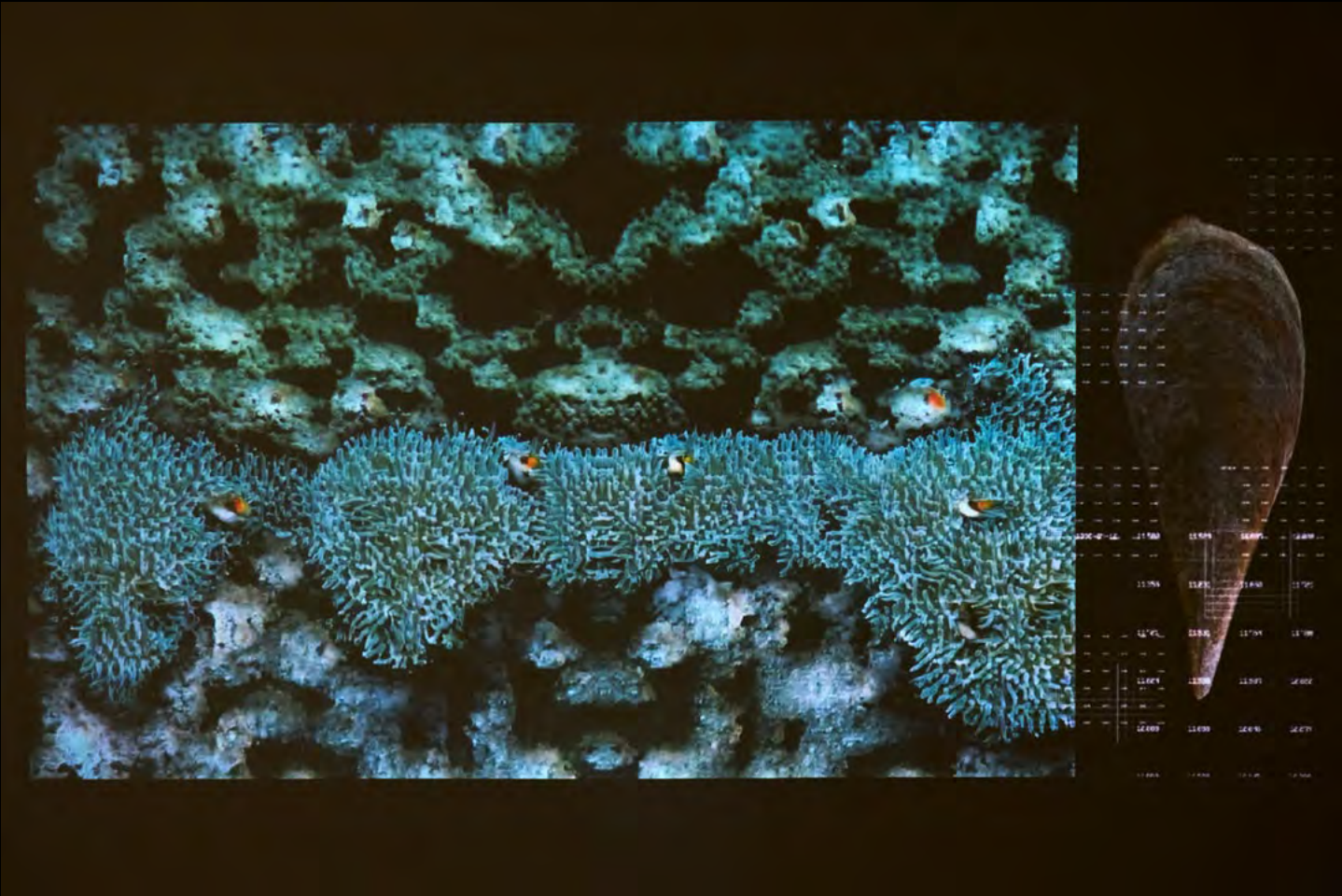
MOTIVACIJA

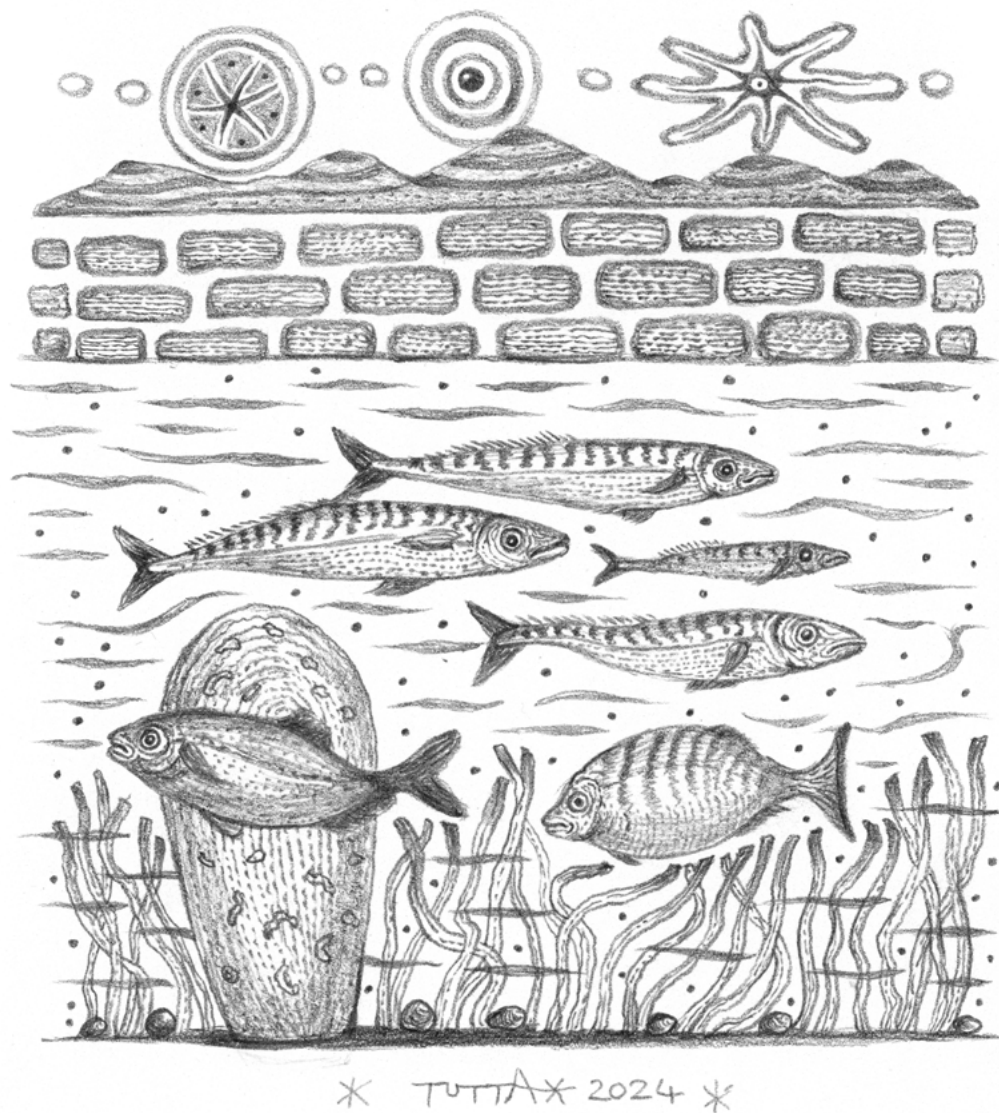
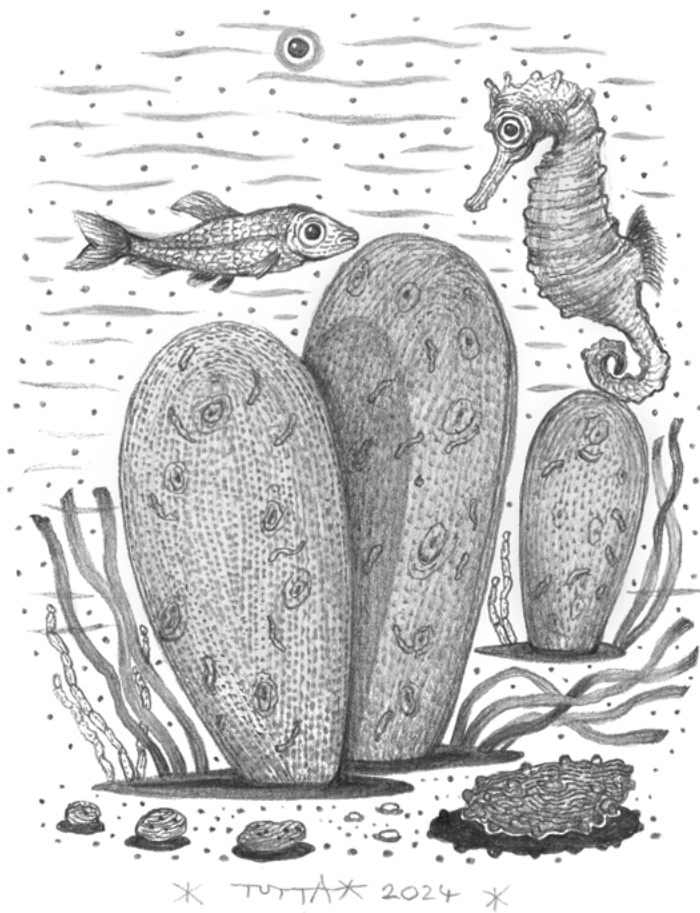
AquA(l)formings obravnava možnost razvoja empatičnih medvrstnih odnosov z več-kot-človeškimi bitji. Pri tem se naslanja na pojem Donne Haraway »tentakularno mišljenje« kot na sposobnost zaznavanja sveta z empatijo z več-kot-človeškimi bitji. Projekt raziskuje spremembe v morskem okolju, ki jih povzroča človekova prisotnost, in si skuša zamisliti, kako nove razmere (dvig morske gladine in temperature vode, nova kemična sestava itd.) vplivajo na morske prebivalce. Morja in oceani take okoljske spremembe beležijo kot spomine, bodisi v posameznih organizmih ali kot izrazite premike v ekosistemskih strukturah. AquA(l)formings je večplastna instalacija, ki raziskuje »vodno čutenje«.

Avtorji sledijo velikemu leščurju (*Pinna nobilis*), morskemu prebivalcu, ki že od nekdaj vzbuja radovednost znanstvenikov in vseh, ki se ukvarjajo z morjem, in ga vzamejo za vizualen sinonim za več-kot-človeško bitje. Danes je veliki leščur žrtev bolezni, nastale zaradi okoljskih sprememb v Sredozemskem morju. Z vključevanjem njegove zgodbe so avtorji v projektu nastavili izhodišča tudi za raziskovanje uporabe in razvoja novih bioloških materialov, ki ne pose-

gajo invazivno niti v habitate nekaterih organizmov niti ne v njihov splošen obstoj.

Uporaba tehnologije UI pripomore k predstavljanju preteklosti in prihodnosti velikega leščurja in obširnih podmorskih travnikov morske trave *Posidonia oceanica* v severnem Jadranskem morju. Z uporabo tehnologije UI v projektu AquA(l)formings avtorji zastavljajo nekaj etičnih vprašanj: ali je UI primerna za umetniško prakso in ali omogoča premostitev vrzeli med človekom in drugimi vrstami na način, ki ga človek doslej ni zmozel sam? Ali uporaba UI vpliva na naš znanstveni pogled na naravo?





Zahvale

Projekt in razstava sta bila mogoča zahvaljujoč podpori GEN-I, ki je v okviru Trajnostnega razpisa zagotovil ključna sredstva za izvedbo.



Zahvaljujemo se Ministrstvu za javno upravo, ki financira aktivnosti konzorcija »Povezani za morje« v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2024. Ob enem izjavljamo, da vsa gradiva, nastala v okviru tega projekta, izražajo mnenje avtorjev in ne predstavljajo uradnega stališča MJU.



Za uspešno izvedbo projekta se zahvaljujemo sodelujočim ustvarjalcem: Dušanu Erjavcu, Barbari Gogala s »Čaj za 2 Keramika« in Vasji Nanutu z »Društvom keramikov in lončarjev Slovenije« ter »Društvom likovnih pedagogov Primorja«.



Za sodelovanje in organizacijo odprtja razstave se zahvaljujemo partnerjem konzorcija »Povezani za Morje«, ki ga poleg Zavoda YouSea sestavljajo še Društvo Morigenos, Zavod NOMED in Zavod IZRIIS.



Največje in iskrene zahvale gredo vsem umetnikom in ustvarjalcem, ki so za projekt izdelali in prispevali skulpture velikih leščurjev, in sicer: Heleni Angelski, Nevenki Angelski, Miji Baškovč, Nadi Benc-Štuka, Zvonkotu Bizjaku, Lidii Boševski, Simona Breskvar Tiller, Anni Bubnič, Borutu Cafuti, Fabiu Clementi, Sofii Crespo, Dragici Čadež, Blanki Čakš, Boži Čeme, Mojci Černič Pretnar, Poloni Demšar, Mateji Š. Dimic, Denisu Dražetiću, Nataliji Dugandžija, Nadici Eichhorn, Ani Erjavec, Dušau Erjavcu, Lini Fonda, Maji Fonda Cirman, Charlotte Fuentes, Marku Furlanu, Nini Gaber, Tanji Gabrijelčič, Narcisi Glažar, Barbari Gogala, Aljoši Golubiču, Tatjani Gomboc Jerman, Zvonki Horžen, André Jostu, Anžetu Jurkovšku, Petru Kapelu, Nivei Kofol, Damjanu Komelu, Paoli Korošec, Damijanu Kracini, Sandi Kürbus-Zore, Luciji Lekšič, Ljubici Lovrenčič, Ksenji Makarovič Matevžič, Nataši Mandelj Čeak, Božici Marukić, Aneli Matešič, Feileacanu McCormicku, Marini Mijatović, Jeleni Miletić, Vasji Nanutu, Roku Oblaku, Renati Ošlaj, Roku Pahorju, Barbari Perič, Ivani Petan, Jožici Petrišič, Vesni Plavec, Rosanni Rajčević Ceglar, Nataši Sedej, Miljanki Simšič, Mojci Smerdu, Robertini Šebjanič, Barbi Štemberger Zupan, Mariji Šuster, Zoji Turščak, Alenki Venišnik, Zlatki Vučinić, Marku Zelenku, Ljubici Zgonec Zorko, Marcu Zidariču, Niku Zupanu, Suzani Zupančič, Daniju Žbontarju in Milenki Živković.

Zahvaljujemo se tudi Juretu Brglezu za digitalno ilustracijo leščurja, simbolu celotnega projekta, Borutu Furlanu, ki nam je podaril svoje podvodne fotografije leščurja, in Klavdiju Tutti za čudovite risbe, izdelane za ta projekt.

Za fotografije posameznih izdelkov, ki krasijo katalog, se zahvaljujemo Tomu Jeseničniku, za fotografije celotne razstave pa Branku Čeaku in Juretu Horvatu. Razstavo so podprle tudi: Obalne galerije Piran in kustosinja Ana Papež, ki so zagotovili razstavni prostor;



Soline Pridelava soli, d. o. o., ki so prispevale sol za postavitev razstave in BAR2000, ki je doniral vreče iz jute.



Poleg tega so pri organizaciji odprtja dogodka sodelovali še: Turistično združenje Portorož, ki je sofinanciralo del pogostitve; Vina Zaro, ki so prispevala vina; Jezeršek gostinstvo, ki je poskrbelo za izposajo prtov, ter Daniel Matič, ki je zagotovil ozvočenje; Občini Piran in podžupanu Christianu Poletti za spodbuden pozdravni govor ob odprtju razstave.



Zahvaljujemo se Niki-Lavinii Jakac, Tinkari Kovic, Petri Rebec, Hani Hanžek-Turnšek, Juriju Kavčniku, Leanu Fonda, Ireni Fonda, Mii Elektri Kavčnik, Vladici Ivković, Danieli Ivković, Alešu Vozlju ter Katarini Parovel za sodelovanje pri postavitvi, varovanju, vsakodnevnim predstavitvam obiskovalcem ter podiranju razstave.

Za podporo se zahvaljujemo tudi podjetju BAUHAUS SLOVENIJA, glavnemu sponzorju Zavoda YouSea.



Aktivnosti Zavoda YouSea in projekt »V spomin velikim« potekajo pod okriljem Desetletja Združenih narodov: Oceanografija za trajnostni razvoj.





Glavni podpornik projekta:

